

Folklorni plesovi i tradicijske igre u predškolskim ustanovama na području Slavonije

Čule, Anđela

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:236354>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-05**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilišni diplomski studij

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Andela Čule

**Folklorni plesovi i tradicijske igre u predškolskim
ustanovama na području Slavonije**

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za predškolski odgoj

Sveučilišni diplomski studij

Predškolski odgoj

Folklorni plesovi i tradicijske igre u predškolskim ustanovama na području Slavonije

Diplomski rad

Student/ica:

Andela Čule

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Donata Vidaković Samaržija

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Andela Čule**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Folklorni plesovi i tradicijske igre u predškolskim ustanovama na području Slavonije** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 21. listopada 2024.

SAŽETAK

Cilj ovoga istraživanja bio je procijeniti predznanja odgojitelja o tradicijskim i folklornim aktivnostima, ispitati njihove stavove o važnosti provedbe istih u radu sa djecom rane i predškolske dobi, te istražiti učestalost provedbe tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama na području Slavonije. Kako je tradicija bogatstvo naroda i potrebno ju je prenositi na djecu kako bi se sačuvala, važno je na poticajne i zabavne načine i kroz igru kod djece razvijati svijest o tradiciji i njezinoj važnosti. Na taj se način omogućuje djeci da se cjelokupno razvijaju, da razvijaju nova prijateljstva, ljubav prema domovini i zavičaju i još mnogo toga pozitivnoga. Rezultati istraživanja pokazali su kako su odgojitelji zaista svjesni važnosti tradicije i provođenja tradicijskih aktivnosti u dječjem vrtiću, kao i sudjelovanja na manifestacijama, ali da nažalost ne provode takve aktivnosti niti sudjeluju na manifestacijama toliko učestalo koliko bi bilo poželjno i potrebno, odnosno kako bi se uskladio stav odgojitelja sa njihovom praksom u dječjem vrtiću.

Ključne riječi: aktivnosti, djeca, dječji vrtić, odgojitelji, Slavonija, tradicija

ABSTRACT

Folk dances and traditional games in preschool institutions in Slavonia

The goal of this research was to assess the pre-school teachers' prior knowledge of traditional and folklore activities, to examine their views on the importance of implementing them in working with children of early and preschool age, and to investigate the frequency of implementation of traditional and folklore activities in preschool institutions in the area of Slavonia. As tradition is the wealth of the nation and it is necessary to pass it on to children in order to preserve it, it is important to develop awareness of tradition and its importance in children in stimulating and entertaining ways and through play. In this way, it is possible for children to develop as a whole, to develop new friendships, love for their homeland and homeland and many other positive things. The results of the research showed that educators are really aware of the importance of tradition and the implementation of traditional activities in kindergarten, as well as participation in events, but unfortunately they do not implement such activities or participate in events as often as would be desirable and necessary, that is, in order to harmonize attitude of educators with their practice in kindergarten.

Keywords: activities, children, kindergarten, educators, Slavonia, tradition

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. TRADICIJSKA GLAZBA.....	2
2.1. Podjela tradicijske glazbe u Hrvatskoj	2
2.2. Povijesni nastanak tradicijskih pjesama i plesova	6
2.3. Tradicijske pjesme Slavonije	6
2.4. Glazbala Slavonije	7
2.5. Dječje tradicijske pjesme i plesovi Slavonije	10
3. FOLKLORNI PLESOVI	11
3.1. Vrste folklornih plesova	12
3.2. Folklorni plesovi Slavonije.....	13
3.2.1. Šokačko kolo	14
3.2.2. Drmeš – Slavonsko kolo	15
3.2.3. Ajd' na livo	16
4. TRADICIJSKE IGRE	17
4.1. Tradicijske igre Slavonije.....	17
4.1.1. Okoš bokoš.....	17
4.1.2. Ringe, ringe, raja	18
4.1.3. U podrumu je tama	18
4.1.4. Ide majka s kolodvora	18
4.1.5. Igra kolo u dvadeset i dva.....	19
4.1.6. Širi, širi, vezeni peškiri.....	19
4.1.7. Berem, berem grožđe	19
5. TRADICIJSKE MANIFESTACIJE U SLAVONIJI	21
5.1. Brodsko kolo.....	21
5.2. Đakovački vezovi	21

5.3. Vinkovačke jeseni.....	22
6. TRADICIJSKE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU	24
7. CILJ ISTRAŽIVANJA	26
8. METODE RADA.....	27
8.1. Uzorak ispitanika.....	27
8.2. Uzorak varijabli.....	29
8.3. Metode obrade podataka	29
9. REZULTATI.....	30
9.1. Predznanja odgojitelja o tradicijskim i folklornim aktivnostima te učestalost bavljenja 30	
9.2. Stavovi odgojitelja o provedbi tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama	32
9.3. Učestalost provedbe tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama 36	
10. RASPRAVA.....	45
11. ZAKLJUČAK	47
12. LITERATURA.....	48
PRILOZI.....	52
ŽIVOTOPIS	54

1. UVOD

Doseljavajući se na prostore Hrvatske, Hrvati su sa sobom donijeli baštinu sa područja sa kojih su došli te ju spojili sa baštinom ljudi koje su sreli na tom području tada. Na taj način nastala je Hrvatska baština koju je potrebno njegovati, dalje prenositi usmenim putem ili pisanim, a u današnje doba postoji mnogo manifestacija kojima se njeguje baština. U Hrvatskoj svaki kraj ima svoje običaje, nošnje, pjesme i plesove koji imaju neke sličnosti, ali i razlike, a po tome se i odvajaju po područjima.

Područje Slavonije poznato je po svojim karakterističnim plesovima, pjesmama i ostalim običajima koje rado pokazuju drugima na brojnim manifestacijama koje će biti navedene u radu. Osim odraslih, tradicijom se bave i djeca te rado pristupaju tradicionalnim dječjim plesovima, igrama i pjesmicama u obliku brojalica. Od iznimne je važnosti čuvati i njegovati tradiciju i čuvati kulturnu baštinu svoga kraja kako ne bi nestala, jer posebnosti svakoga kraja ili zavičaja jesu ono što čini bogatstvo. Kako bi se to ostvarilo također je važno uključivati u rad i mnoge stručnjake koji imaju više znanja o karakteristikama tih pjesama ili plesova. Kako bi se pjesme izvodile uz ples, od iznimne su važnosti i glazbala koja se pojavljuju i koja su karakteristična za pojedina područja, koja će također biti navedena u ovome radu i objašnjena na koji se način sviraju.

Cilj ovoga istraživanja bio je istražiti te procijeniti predznanja odgojitelja o tradiciji te tradicijskim i folklornim aktivnostima te ispitati stavove odgojitelja o važnosti provedbe takvih aktivnosti u radu sa djecom rane i predškolske dobi, te istražiti učestalost provedbe tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama na području Slavonije. Temeljem definiranih ciljeva postavljene su sljedeće hipoteze: Odgojitelji sa područja Slavonije imaju dovoljno predznanja o tradicijskim i folklornim aktivnostima., Stavovi odgojitelja o provedbi tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama su pozitivni., Tradicijske i folklorne aktivnosti se često provode u predškolskim ustanovama na području Slavonije.

2. TRADICIJSKA GLAZBA

Tradicijska glazba pojavljuje se u svakom narodu te posjeduje određene specifičnosti koje jasno pokazuju kojem području koja glazba pripada, a ona opisuje različite životne i kulturne vrijednosti koje su se godinama prenosile sa koljena na koljeno u obliku pjesama, plesova, glazbala, igara i dr. Njezina je uloga razvijanje glazbenih sposobnosti pojedinaca, a na ovaj se način čuva tradicija te se omogućuje njezino nasljeđe. Tradicijska, odnosno folklorna, glazba je glazba koja je vrlo vrijedna i kao takva važna je za cjelokupno tradicijsko stvaralaštvo jednoga naroda, a odnosi se na pjesme, plesove, sviranje, dječje igre, narodne nošnje, instrumente i drugo, a utkana je u život svake ljudske zajednice (Tatai, 2021).

Tradicijska se glazba naziva i folklornom glazbom, a često se koristi i samo riječ folklor. Ovaj oblik glazbe pojavljuje se i ističe u doba romantizma, a pojmom folklor koristio se i William John Thoms, engleski antikvar, koji je taj pojam objasnio kao skup narodnih običaja, vjerovanja i usmenih predaja. Sve što se pod pojmom tradicijska, odnosno folklorna glazba, obuhvaća jest sveukupna kulturna baština pojedinog područja države. Tradicijska kultura je vrlo širok pojam koji sadrži mnogo sastavnica od pjesme, plesa, sviranja, dječjih igara i sl. (Dobrota, 2002).

Tradicijska se glazba smatra umjetnosti najčešće manjih grupa ljudi koji se poznaju i usmeno komuniciraju bez dodatnog posrednika (Vitez i Muraj, 2001). Ona je najčešće nastajala na selu gdje je boravilo više ljudi i više ljudi se međusobno poznavalo, a prenosili su je usmenom predajom. Bila je vrlo važna na svečanostima i događajima koji su se organizirali, gdje su ju izvodili i samim time i na taj način ju prenosili drugima. Bila je, ali i ostala od iznimne važnosti jer je oduvijek imala određene karakteristike za kraj u kojem je nastajala te tako predstavljala svoj zavičaj. Poželjno je da svaki pojedinac bude upoznat kulturom, tradicijskom glazbom kao i prošlošću svoga naroda te ju cijeniti, vrednovati, ali i prihvaćati (Rojko, 2012). Ona se nešto manje danas koristi, najviše u folklornim skupinama, ali se pokušava probiti i u šire područje jer je kako je već navedeno zaista vrlo važna. Vrlo ju je važno uključiti i u odgojno – obrazovne procese vrtića i škola, gdje djeca trebaju imati mogućnost naučiti, poslušati te dalje prenositi tradicijsku glazbu.

2.1. Podjela tradicijske glazbe u Hrvatskoj

U Hrvatskoj se tradicijska glazba dijeli na tri vrlo važna područja: Panonsko, Dinarsko te Jadransko područje, a svako to područje nanovo se dijeli na manja područja koja je nešto malo teže odvojiti budući da se trebaju prvo utvrditi sličnosti i razlike svakoga kraja.

Tako se Panonsko područje dijeli na ove zone: Slavonija, Baranja, Srijem, Posavina, Moslavina, Podravina, Zagorje, Međimurje, Prigorje, Pokuplje te Bačka. Dinarsko se područje dijeli na zone: Lika, dalmatinsko zaleđe, Gorski kotar, Banovina, Kordun, Žumberak te područja nastanjena Hrvatima u zapadnoj središnjoj i južnoj Bosni i Hercegovini (Tatai, 2021). Jadransko se područje dijeli na zone: priobalje te otoci. Svako je područje za sebe veoma važno te čine kulturnu baštinu bogatom (Čapo Žmegač i sur., 1998). Ivančan (1996) tradicijsku glazbu dijeli na etnografske folklorne zone, te uz navedenu prethodnu podjelu na panonsku, dinarsku i jadransku zonu, dodaje i alpsku folklornu zonu.

Alpska folklorna zona područje je koje čini Istra, dio Gorskog kotara, Prigorje, Hrvatsko Zagorje te Međimurje, a njezina je karakteristika da su plesovi najčešće u paru, a smjer kretanja je obrnut od kazaljke na satu, dok je istovremeno okretanje u smjeru kazaljke na satu. Ples ovoga područja je najčešće popraćen pjesmom, a ritam je dvodijelni i trodijelni. To su plesovi kao što su različiti valceri i polke (Ivančan, 1996). Područje koje obuhvaća ova zova prikazano je na slici 1.

Slika 1. Alpska folklorna zona (<https://hrvatskifolklor.net/php/folklornezone.php>)

Jadranska folklorna zona prema Ivančan (1996) prostor je koji se sastoji od Rijeke, Boke kotorske, svi otoci i usko područje jadranske obale. U ovoj se zoni pojavljuju ples u parovima

te pojedinačni, odnosno zasebni ples koji je najčešće razmješten na dvije nasuprotne linije. Ono što određuje kvalitetu plesača ovoga područja je intenzivno te dugotrajno okretanje i prebiranje nogama tijekom plesa. U gotovo se svim plesovima pojavljuju dva trodijelna i jedan šestoosminski ritmički obrazac, a značajna je i heteroritmija plesa i glazbene pratnje koja je parna (Folklorne zone, n.d.). Područje ove zone prikazano je slikovito na slici 2.

Slika 2. Jadranska folklorna zona (<https://hrvatskifolklor.net/php/folklornezone.php>)

Dinarska folklorna zona područje je južno od Save i Dunava te istočno od granice alpske te jadranske zone. Ova je zona najpoznatija po plesnoj formi kolo, otvoreno i zatvoreno, a iz kojih se ponekad izdvaja par ili više parova. Plesači se u kolu drže rukama za ruke, za pojas ili ramena, a najčešće su bez glazbene pratnje. Ono što je posebno značajno za ovu zonu jesu visoki i snažni poskoci s noge na nogu ili na istoj nozi više njih (Ivančan, 1996). Plesovi se izvode u šestodijelnom plesnom obrascu, a njihovim kombinacijama stvaraju se različite varijante pa je tako u ličkom kolu čak 49 varijanti (Folklorne zone, n.d.). Na slici 3 prikazano je područje ove zone.

Slika 3. Dinarska folklorna zona (<https://hrvatskifolklor.net/php/folklornezone.php>)

Posljednja, panonska zona, područje je istočno od Zagreba te sjeverno od Save i Dunava. Plesovi ove zone karakteristični su po zatvorenom kolu u kojem se kreće u smjeru kazaljke na satu polagano i blago. Najistaknutija karakteristika plesa je drmanje i plesanje uz vertikalne titraje. Za razliku od dinarske zone, ova se kola najčešće izvode uz glazbenu pratnju (Ivančan, 1996). Područje ove zone prikazano je na slici 4. Panonskoj zoni pripada Slavonija, čiji će se folklorni plesovi i tradicijske igre u ovome radu objasniti.

Slika 4. Panonska folklorna zona (<https://hrvatskifolklor.net/php/folklornezone.php>)

2.2. Povijesni nastanak tradicijskih pjesama i plesova

Tradicijske pjesme nastajale su usmenom predajom otkako je čovjeka na zemlji. Tijekom mnogih povijesnih migracija Hrvati su na svoje područje donijeli elemente i kulture različitih krajeva, a dolazeći na prostore na kojima su sada nastanjeni, miješali su se sa tamošnjim kulturama, a kako se način života konstantno mijenjao kroz povijest došlo je i do oblikovanja tradicije i običaja koji su i danas prisutni (Ćaleta, 2001).

Uz tradicijske pjesme razvijali su se i tradicijski plesovi. Bili su od iznimne važnosti na selu jer su tamo ljudi radili na polju i svoj rad olakšavali pjevanjem pjesama koje su govorile o krajoliku, zavičaju i poslu koji su obavljali. Kako se izvodila na svečanostima i raznim drugim bitnim događajima toga vremena, tradicijsku je pjesmu počeo pratiti tradicijski ples koji se razvijao uz nju. Kako bi do današnjega dana tradicijska glazba i plesovi mogli živjeti i biti dio svoga naroda, veliku je ulogu odigrala usmena predaja, ali i etnomuzikolozi i etnografi koji su stručnjaci za to i koji ju proučavaju. Tome su pridonijele dvije važne osobe koje su sačuvala hrvatske pjesme i napjeve, Julije Njikoš te Vinko Žganec. Julije Njikoš zabilježio je više od 4 000 tradicijskih napjeva dok je Vinko Žganec sakupio više od 15 000 napjeva, što je od iznimne važnosti za Hrvatsku baštinu. Neke od tradicijskih pjesama jesu poskočice, rozgalice, brojalice, mimičke igre, biračka kola, uspavanke i pjesme uz ritmizirane pokrete te varoške ili svete pjesme (Ćaleta, 2001).

2.3. Tradicijske pjesme Slavonije

Postoji nekoliko različitih uzroka važnosti tradicijske glazbe, a jedan od njih je tonska građa. Kada je tonska građa kompleksna i sastoji se od niza tonova, tim se tonovima omogućuje stvaranje dojma posebnosti i raznovrsnosti. Slavonsku tradicijsku glazbu karakterizira kompleksna tonska građa te specifične ljestvice koje stvaraju njezin glazbeni identitet (Drenjančević, 2014). U ovome području najčešće se pjeva dvoglasno, u manjoj skupini, ali se pojavljuje i troglasje u pratnju tambure. Za napjeve se koriste dijatonski pentakordalni i heksakordalni tonski odnosi što znači čistu kvintu ispod završnog tona. Jednako tako pojavljuje se i pjevanje kod kojega se na završetku glazbene cjeline javlja interval čiste kvinte, odnosno pjevanje na bas. Posebnost ove regije upravo je pojavljivanje solista ili solistice (počimalje) kojeg/koju prate ostali pjevači (Svalina, 2012). Uz već navedeni stil u kojem se pjeva na bas, pojavljuje se i stil dijatonskih napjeva i stil durskoga tonskog načina. Najpopularniji tradicijski žanr koji je i ključni glazbeni simbol regionalnog identiteta u današnje doba jest bećarac, koji

predstavlja nematerijalno kulturno dobro, koje se može čuti i u selu, ali najčešće se oblikuje i stvara i dalje u folklornim skupinama koje čuvaju tu materijalnu baštinu i bogatstvo. Takve folklorne skupine čine pjevači, plesači te svirači, sa ciljem prenošenja tradicijskih pjesama i plesova okupljaju se, vježbaju, osmišljavaju te planiraju buduće nastupe i sudjelovanja na svečanostima. Takve svečanosti ovoga kraja jesu Vinkovačke jeseni, Đakovački vezovi te Brodsko kolo. To su manifestacije koje se održavaju svako godine u sličnom razdoblju, na kojima se okupljaju folklorne skupine iz cijele Hrvatske, a o njima će se pisati nešto kasnije u ovome radu (Glazbena praksa i reprezentativna glazbena baština, n.d.).

Napoznatije tradicijske pjesme Slavonije jesu: Tri livade, Kalendara, Moja diridika, Sinoć kad je pao mrak, Našim šorom, Jaogodom te Lipo ti je kad se kuruz sije. Pjesme su to koje se upravo i izvode na takvim i sličnim manifestacijama.

2.4. Glazbala Slavonije

Karakteristična glazbala Slavonije jesu tambura, gajde, dude, te gusle. Tambura se u Slavoniji ovisno o području naziva još i bisernica, brač, bugarija, čelo i berde. Kako je upravo tambura najstarije glazbalo koje se koristilo u narodu upravo je zbog toga postala kulturno umjetnički instrument koji se često svira bez obzira na godine koje prolaze. Gusle i gajde se za razliku od tambure puno rjeđe koriste, a razlog tome je što tambura ima karakteristiku prilagodljivosti te ju je moguće prilagoditi i novoj glazbi i glazbenoj kulturi, a na taj način omogućuje ispunjavanje praznina u glazbi Slavonije (Njikoš, 2011).

Najstarija tambura koja je pronađena datira iz 19. stoljeća kada su se u Beču pojavili prvi tamburaški sastavi. U hrvatskoj su se tamburaški sastavi pojavili isto u 19. stoljeću, odnosno 1847. godine u Osijeku kada je osnovano prvo tamburaško društvo od strane Paje Kolarića. Nakon osnivanja u Osijeku, tamburaška se društva i orkesti počinju osnivati i u drugim krajevima Hrvatske i svijeta (Tatai, 2021).

Prema Tatai (2021) dijelovi tambure jesu trup, vrta i glava, a tonovi se postižu kada se udari u živcu prstom ili trzalicom. Stare su se trzalice izrađivale od kore višnjinoga drveta, gušćjega pera i sl., a danas su one najčešće izrađene od plastike. Ovisno o tamburi i njezinoj namjeri, ona ima određeni broj žica. Najmanje žica koje ima tambura je dvije, a najviše deset, dok su najčešće tambure sa pet ili šest žica. U današnje vrijeme najviše se koriste četveroglasne tambure, a postoje i jednoglasne, dvoglasne te troglasne. Leopold (1995) objašnjava način sviranja tambure i navodi kako se tambura svira slično kao gitara. Prsti desne ruke, osim onih koji drže trzalicu, jesu savijeni, a lijeva ruka stoji na način da je lakat opušten, a palcem i kažiprstom drži

se vrat tambure. Ostali prsti pritišću žice te na taj način stvaraju tonove. Potrebno je obratiti pozornost na to da dlan ne smije dirati vrat tambure, već samo prsti jer se na taj način stvaraju pravi tonovi.

Slika 5. Tambura (<https://pt.pinterest.com/pin/376261743838689369/>)

Gajde su tradicijsko glazbalo koje je se razlikuje s obzirom na područje u kojem se nalazi. Puhačko su glazbalo, a slavonske gajde sastoje se od mješine, dvocijevne sviraljke klarinetskog tipa koje služe za izvođenje melodije, a imaju i dodatnu dugačku sviraljke kojim se stvara jednoličan zvuk. Gajde se sviraju na način da se zrak upuhuje u cijev te zrak odlazi u mješinu. Preko lijevoga ramena stoji trubanj, a pisci gajdi nalaze se u prebiralici, dva piska, te u trublju, jedan pisak (Tatai, 2021).

Slika 6. Gajde (<https://sveoglazbi.weebly.com/hrvatska-puha269ka-glazbala.html>)

Glazbalo koje nalikuje gajdama jesu dude. Dude se sastoje od dvije tiplice koje se nalaze u kutliću, potom od puhaljke, bordona i mješine koja je izrađena od ovčje ili kozje kože ili kože psa. Kao i gajde ima tri piska, dva se nalaze u kutliću, dok se jedan nalazi u bordonu i zaslužan je za sviranje ravnoga tona. Jedan pisak u kutliću služi za sviranje melodije, a drugi za pratnju (Tatai, 2021). Dude kao tradicijsko glazbalo posebnima čini titranje zbog kojega se dobije specifičan i poseban zvuk po kojem su i poznate. Martinić (2012) objašnjava način sviranja duda, a navodi kako se spomenuto titranje dobiva trešnjom ruke ispod koje se nalazi mješina te ritmičnim udaranjem prostima po rupicama svirale koje se nalaze na donjoj strani. Osim toga, titranje se može postići i na način da svirač poskakuje te na taj način trese cijelo tijelo.

Slika 7. Dude (<https://tradicionalniinstrumenti.blogspot.com/2015/07/dude-uvod.html>)

2.5. Dječje tradicijske pjesme i plesovi Slavonije

Šulentić Begić i Begić (2017) navodi kako su izvori za dječje pjesmice najčešće bile tradicijske pjesme i glazba koji su karakteristični jer sadržavaju mnogo različitih brojlica, uspavanki, rugalica i sl. Takva se glazba djecu poučava i u školi gdje sjedinjuje sve potrebne aspekte za cjelokupno obrazovanje.

Za razliku od tradicijske glazbe za odrasle koja može i ne mora biti povezana uz pjesme, dječje tradicijske pjesmice su uvijek vezane uz ples, odnosno igru. Jedna takva vrsta jesu Malešnice, koje Crnković (1998) svrstava u nekoliko kategorija, a one su brojalice, uspavanke, pitalice, zagonetke, igre koje se igraju prstima i dr.

3. FOLKLORNI PLESOVI

Knežević (2005) navodi kako je ples gibanje tijela koje je usklađeno, a za izvoženje plesa tijelo se koristi kao instrument. Osnovni pokreti u plesu objedinjuju pokrete koji su svima poznati, a to su hodanje, trčanje, poskoci, skokovi, stajanje te poskakivanje na jednoj nozi, zamasi te ravnoteža (Kosinac, 2011).

Prema Vitez (2016) folklorni ili narodni plesovi jesu plesovi koji odražavaju povijesne, društveno-gospodarske i kulturne osobitosti određenoga područja, a za društvo imaju veliku ulogu jer okupljajući se na mjestima na kojima se odvijaju manifestacije i izvode folklorni plesovi, ljudi se druže, upoznaju i komuniciraju međusobno. On se stoga smatrao glavnim društvenim događajem, a folklornim je plesom, u vrijeme kada je nešto bilo strogo zabranjeno govoriti, to rečeno kroz pokrete. Folklorni su se plesovi prije najčešće plesali na bilo kojem većem okupljanju, na slavljima i blagdanima, a u današnje vrijeme najčešće se pleše na određenim manifestacijama koje se održavaju i okupljaju kulturno umjetnička društva.

Čimbenici koji čine strukturu folklornih plesova jesu:

- „korak
- plesni pokret
- plesna figura
- prostorna figura
- prostorna formacija
- prostorni raspored
- plesna crta
- izvođačka formacija
- izvođački sastav
- plesni prihvati i rukohvati“ (Knežević, 2005, prema Bogdanić, 2019:7)

Korak je u plesu vrlo važan čimbenik, a plesni koraci koji se javljaju u folklornim plesovima jesu hodajući, poskočni, skočni te trčeći korak. U svakom je folklornom plesu broj koraka točno određen jer se u suprotnome ples ne bi mogao izvesti. Plesni pokret čine si pokreti glave, tijela, ruku i nogu, a za razliku od plesnog koraka on je promjenjiv i spontan. Plesnu figuru folklornoga plesa čini broj koraka koji je sastavljen u neku logičnu te skladnu cjelinu, a plesači moraju biti skladno posloženi u plesnu cjelinu koju čini određen broj koraka, odnosno plesna figura. Prostorna se figura odnosi na raspored plesača u prostoru, dok se prostorna formacija odnosi na kretanje plesača koji su raspoređeni u prostoru. Slično tome je i prostorni raspored

koji je statičan i ravnomjieran raspored plesača ili plesnih formacija u prostoru, a plesna crta je formacija plesača na ravnoj zamišljenoj liniji, kružnom luku ili krivulji. Izvođačku formaciju folklornoga plesa čine najviše četiri izvođača, par, trojka ili četvorka, a koji se tako kreću u prostoru. Izvođački se sastav odnosi na izvođače koji se razvrstavaju prema određenim kategorijama, a koji se a različite načine prihvaćaju u različite plesne formacije. Najviši stupanj koji se može ostvariti u folklornome plesu je ovladavanje plesnim stilom jer je folklorni ples bez stila samo jednostavna i obična ritmička vježba (Knežević, 2005).

3.1. Vrste folklornih plesova

Folklorni se plesovi razlikuju s obzirom na područje te svaka folklorna zona karakteristična je s obzirom na vrste folklornih plesova koji se izvode. Istarski narodni plesovi jesu balun, kao najpoznatiji ples čije su figure prebirat, valcat, šetat ili hodat uokole, vrtet ili obrnut (Božić i sur., 2012). Uz balun, istarski su plesovi šete paši, polka, cotić, valcer, denče, furlane, vilote, čardaš, drmeš, gajski ples, della vertura i dr. (Ivančan, 1963).

Slika 8. Ples balun (<https://www.myporec.com/en/press/photo-gallery/spomenici-i-kultura/111>)

Lički narodni plesovi jesu tanac, ličko kolo, ančica, bećarac, biračko kolo, crnogorsko kolo, drmeš, doktora, krivo kolo, kruške jabuke, milica, mišnjača, moravac, pauna, plazavac, polka, zmije, vuljalka, triput nalevo, tanc cura, taraban i dr. (Ivančan, 1963).

Slika 9. Ličko kolo (<https://www.myporec.com/en/press/photo-gallery/spomenici-i-kultura/111>)

Folklorni plesovi Dalmacije te Dalmatinske zagore jesu plesovi nijemo ili mutavo kolo, šuplje, po naški, po starinski, staračko, lindžo, moreška, furlana, valcer, kumpanija, kvadrilja (Maljković i sur., 2016).

Slika 10. Ples lindžo

(https://www.youtube.com/watch?v=JdpOcbr4v7o&ab_channel=lindzoneum)

3.2. Folklorni plesovi Slavonije

Prema Vinkešević (2017) područje Slavonije zbog svoje povijesti i načina života obiluje bogatstvom i tradicijom te vrlo bogatom kulturom koju je potrebno njegovati i prenositi na najmlađe. Kulturu ovoga područja čine dakle običaji, nošnje, hrana, instrumenti, pjesme i folkorni plesovi i igre. Za Slavoniju je najpoznatiji ples kolo, koji se razlikuje s obzirom na mjesto, a ples je to koji se pleše na svim vrstama proslava, a najčešće su pjevana. Na istoku Slavonije karakteristična plesna forma je kolo koje se često pleše dok svira tamburica u pozadini. Tamburica poznata za ovaj kraj se samica, a tijekom plesanja u kolu dolazi do promjene između dijela s tekstom i plesnoga dijela. Tekst koji je karakterističan za kolo je vedrog i smiješnog karaktera (<https://www.lindjo.hr/ples/127/d4fd17/plesovi-iz-slavonije>).

Današnji nositelji tradicijskih plesova odijevaju tradicijske nošnje vezane za svoj kraj te izvode plesove. Kako bi se plesovi pravilno izvodili, tu je važna kinetografija, tj. kinetogrami koji omogućuju korisniku iščitavanje plesnih pokreta uz uvjet da čitatelj poznaje kinetografiju (Gačić, 2017).

Važni plesovi Slavonije jesu navedeno kolo, odnosno Šokačko kolo, Slavonsko kolo te Ajd' na livo. Kolo je ples kojega karakterizira plesanje plesača koji su zbijeni i povezani držanjem za ruke s drugima. Prije su kolo posebno činili muškarci te posebno žene, a danas plešu zajedno. Samo djevojačka kola jesu: „kraljice“ u Slavoniji, Srijemu i Bačkoj za blagdan Duhova, „filipovčice“ na blagdan sv. Filipa i Jakova, te „križarice“ u Andrijevcima na Spasovo – blagdan Užašća Gospodinova (Cestnik, 2021). Osim šokačkoga i slavonskoga kola te Ajd' na livo, tradicijski plesovi Slavonije jesu i Kalendar i te Žita, ali u puno manjoj mjeri negoli kolo.

3.2.1. Šokačko kolo

Šokačko kolo nositelj je nematerijalne kulturne baštine u Hrvatskoj, a izvodi se tako da plesači stoje u krugu uz sviranje tamburaškog sastava. Slavonsko kolo za razliku od šokačkoga, sastoji od tri plesne figure koje čini ples u zatvorenoj formaciji uz pratnju tamburice, potom šetnju bez instrumentalne pratnje, a na kraju izvođenje poskočica uz instrumentalnu pratnju. Uz tamburicu, Slavonsko kolo izvode i gajde, dvojnice te gusle. Ajd' na livo tradicijski je ples koji se sastoji od dva različita dijela, a koji se i plešu različito. Pleše se uz pratnju tamburice, gajdi te gusli (Cestnik, 2021).

Slika 11. Šokačko kolo (<https://www.brodportal.hr/clanak/sokacko-kolo-ponovo-se-plesalo-na-brodskom-korzu-23105>)

3.2.2. Drmeš – Slavonsko kolo

Vinkešević (2017) navodi kako je drmeš naziv za kolo diljem Hrvatske, ali drmeš kao slavonsko kolo je kolo koje se pleše na način da plesači stanu jedan do drugoga i na taj način zatvore krug držeći se za ruke. Sastoji se od tri plesne figure te se pleše u dvočetvrtinskoj mjeri. Prvi dio plesanja slavanskoga kola pleše se dok u pozadini sviraju instrumenti, drugi dio je bez instrumentalne pratnje, a u trećem se dijelu izmjenjuje instrumentalna pratnja sa poskočicama. Plesači se tijekom izvođenja ovoga kola drže križno ispred sebe, a instrumenti koji se nalaze u pratnji jesu tamburica, gusle, gajde ili dvojnice.

Slika 12. Drmeš (<https://www.vjeraidjela.com/slavonsko-kolo-prica/>)

3.2.3. Ajd' na livo

Vinkešević (2017) navodi kako je ples Ajd' na livo tradicionalno slavonsko mještovito kolo. Plesači u ovome kolu drže se križno ispred sebe te su okrenuti prema unutra, a ples se započinje lijevom nogom u lijevu stranu, a tijekom plesa se pjeva i pocikuje. Instrumentalna pratnja za ovaj folklorni ples jesu tamburice, gajde ili gusle. Ples se sastoji od dva dijela koja se plešu različito. Prvi dio plesa je sporiji i sadržava pokrete u lijevo i u desno polagano korakom, dok je drugi dio dinamičniji sa poskocima u lijevu i desnu stranu, a i tekst se razlikuje s obzirom na prvi i drugi dio plesa.

Slika 13. Ples Ajd' na livo

https://www.youtube.com/watch?v=xmaIRN7Ybk0&ab_channel=OSDjuroPilarSlavonskiBro
d)

4. TRADICIJSKE IGRE

Igra je djetetu najbliži način na koji spoznaje svijet oko sebe, uči, razvija svoje vještine i potiče ga na daljnji rast i razvoj. Milinović (2015) navodi kako je igra ključna za dijete jer se tako razvija kreativnost, pažnja, koncentracija, a tijekom igranja dijete je sretno, ispunjeno, zadovoljno i upravo to motivira dijete da se igra. Djeca najlakše spoznaju glazbu preko igara s pjevanjem koje su u početku jednostavne, lako pamtljive, a pokreti koji se u njima javljaju najčešće su hod i poskoci.

Manasteriotti (1978) dijeli glazbene igre na:

- igre u kojima djeca pjevaju dok su u krugu
- igre u kojima su djeca posložena u kolonu
- igre u kojima su djeca u slobodnoj postavi, nema određeno
- igre u kojima se izmjenjuju postave djece, od kruga, kolone i slobodnoga kretanja

Knežević (2012) igre s pjevanjem dijeli na:

- igre u kojima se bira
- igre sa pogađanjem
- igre u kojima se koristi imitacija
- igre a puno kretanja i pokreta.

4.1. Tradicijske igre Slavonije

4.1.1. Okoš bokoš

Okoš bokoš tradicijska je igra u Slavoniji koju djeca igraju i danas vrlo rado. To je pjesma s igrom, a igra se na ovaj način: sudionici skupljaju ruke u šaku te ih stavljaju ispred sebe. Jedna osoba stavlja jednu ruku u sredinu kod svih, a drugu ruku koristi za brojanje brojalice redom po šakama. Igra počinje da igrač koji broji prvo šakom udari svoju šaku, a potom ide redom od jedne do druge šake brojeći brojalicu. Kada je brojalica izbrojana, dijete na čijoj je šaci brojač stao mora reći koliko treba jaja, odnosno neki broj, koji potom brojač broji i šaka na kojoj stane nakon brojanja ispada iz igre. Igra je gotova kada ostane samo jedna šaka, ona pobjednička (Rambala, 2021).

*„Okoš bokoš,
pradne kokoš,*

pita baja
kolko tebi treba jaja.“ (Rambala, 2021: 19)

4.1.2. Ringe, ringe, raja

Ringe, ringe, raja, tradicijska je igra koju djeca također vrlo rado i danas igraju. Za igranje ove igre djeca trebaju stati u krug i držati se za ruke. Tako hodaju u krug i kada izgovore zadnju riječ, riječ čuč, trebaju čučnuti. Ova se igra najviše igra sa djecom rane i predškolske dobi i djeci je izrazito zanimljiva. Igra nema pobjednika, već se igra do kada se želi (Rambala, 2021).

„Ringe, ringe raja
došo čika Paja
pa pojeo jaja
jedno jaje muć,
a mi djeco čuč.“ (Rambala, 2021: 19)

4.1.3. U podrumu je tama

Ovo je tradicijska igra s pjevanjem koja se igra na način da jedno dijete prekrivenih očiju stoji u krugu, a ostali šetaju oko njega i pjevaju pjesmu. Kad pjesma završi dijete iz sredine prilazi nekome u kolu i pokušava pogoditi tko je, a ako uspije onda se mijenjaju za mjesta (Stanko, 2009).

U podrumu je tama
a zašto da je sama
kad zlatno sunce sja
pogodi tko sam ja (Stanko, 2009).

4.1.4. Ide majka s kolodvora

Ide majka s kolodvora tradicijska je igra s pjevanjem koja se igra na dvije nasuprotne linije na način da je jedno dijete majka, a ostalo su djeca. Ova se igra igra prema pravilu i ima pobjednika. Prije postavljanja na mjesto djeca moraju odabrati tko je majka i to dijete staje četiri koraka naprijed, a ostali stanu iza leđa majke. Majka govori tekst: Ide majka s kolodvora, kad radi četiri koraka natrag izgovara ovo dija, dija, de. Djeca rade četiri koraka naprijed, pa natrag te govore svi zajedno u glas svoj dio teksta. Dijete koje je majka s kolodvora tražila da dobije

prelazi kod majke te je igra gotova kada sa jedne strane ostane samo jedno dijete koje potom postaje majka s kolodvora (Rambala, 2021).

4.1.5. Igra kolo u dvadeset i dva

Igra kolo u dvadeset i dva igra je koja se i danas vrlo rado igra među djecom, a igra se na način: jedno dijete koje odaberu djeca treba stati u sredinu, dok druga djeca držeći se za ruke u krugu hodaju oko njega i pjevaju: Igra kolo, igra kolo u dvadeset i dva. U tom kolu, u tom kolu lijepi/pa (ime djeteta) igra. Biraj (ime djeteta), biraj (ime djeteta), koga ti je drago, samo nemoj, samo nemoj koga nećeš rado. Kada pjesmica završi, dijete koje je u sredini mora izabrati drugo dijete te onda zajedno plešu u sredini, dok im druga djeca pjevaju: Sad se vidi sad se zna, tko se kome dopada, sad se vidi sad se zna, tko se kome dopada i za to vrijeme plješću rukama. Dijete koje je izabrano ostaje u sredini, a dijete koje je prije igralo u sredini pridružuje se u krugu prijateljima. Ponovno pjevaju pjesmicu na isti način, ali govore ime djeteta koje je u sredini (Rambala, 2021).

4.1.6. Širi, širi, vezeni peškiri

Ovo je tradicijska igra koja se igra na način da djeca stoje u kolu i drže se za ruke te hodaju u jednu stranu. Tijekom igre djeca dok hodaju trebaju reći ime jednoga djeteta koji s njima igra, a potom se to dijete treba okrenuti prema van. Igra je gotova kada su sva djeca okrenuta prema van (Rambala, 2021).

*„Širi, širi, vezeni peškiri
bosa ja, bosa ti,
okreni se (ime) ti!“ (Rambala, 2021: 23).*

4.1.7. Berem, berem grožđe

Ovo je igra u kojoj je jedno dijete čiča, odnosno on lovi djecu, a ostali su djeca koja stoje ili čuče i pjevaju pjesmu te glume da beru grožđe. Kad pjevanje pjesmice završi, čiča kreće loviti djecu, a koga ulovi mijenjaju ulogu (Rambala, 2021).

*„Berem, berem grožđe
dok pudar ne dođe,
a kad pudar dođe
obrano je grožđe.“ (Rambala, 2021: 24).*

4.1.8. Ide vlak teretnjak

Tradicijska je ovo igra koja se igra na način da djeca stoje u koloni i rukama uhvate dijete koje stoji ispred njih. Prvo dijete treba podići ruke u visinu ramena te hodati prema naprijed, a svi drugi idu za njim držeći se jedni za druge. Dijete koje je prvo vrti nadlanicu oko nadlaktice (Knežević, 2012).

Ide vlak teretnjak
čihu hu, čihu hu,
čihuhu (Knežević, 2012).

5. TRADICIJSKE MANIFESTACIJE U SLAVONIJI

5.1. Brodsko kolo

Brodsko kolo održava se u Slavonskom Brodu još od 1962. godine, manifestacija je to na kojoj se osim predstavljanja folklornih skupina, priređuju i različite likovne i etnografske izložbe, promocije izdanih knjiga, smotre pjevanja, folklor, revije te zaprege konja. Tijekom održavanja postoji i natjecanje u izboru za najljepšu djevojku/ženu u narodnoj nošnji. Ovo je najstarija smotra folklore u Hrvatskoj, a sastoji se od nekoliko različitih priredbi koje se izvode tijekom cijele kalendarske godine na području Slavnskoga Broda i okolice (<https://www.slavonski-brod.hr/vijesti-2/14467-60-brodsko-kolo-i-raznolik-glazbeni-program>).

Slika 14. Brodsko kolo (<https://www.slavonski-brod.hr/vijesti-2/14467-60-brodsko-kolo-i-raznolik-glazbeni-program>).

5.2. Đakovački vezovi

Đakovački vezovi jesu manifestacija koja se u Đakovu pojavila 1967. godine, a poznati su po tome što su najveći takav festival u Hrvatskoj. Karakteristika Đakovačkih vezova je što uz Slavoniju i druge krajeve Hrvatske, okuplja i folklorne skupine iz drugih dijelova Europe i svijeta. Na ovoj manifestaciji sudjeluje i do četiri tisuće izvođača, a svaka folklorna skupina predstavlja svoje područje, običaje, glazbu i narodnu nošnju. Ova manifestacija traje dva tjedna

i završava prvog vikenda u srpnju kada traje završna svečanost i povorka u kojoj sudjeluju kulturno umjetnička društva iz mnogih krajeva te konjske zaprege (<https://djakovacki-vezovi.hr/>).

Slika 15. Grb Đakovačkih vezova (<https://djakovacki-vezovi.hr/>)

5.3. Vinkovačke jeseni

Vinkovačke jeseni jesu manifestacija koja se obilježava još od 1966. godine u Vinkovcima, a teži očuvanju tradicije u Slavoniji, sa osvrtnom na Vinkovce i okolicu. Vinkovačke jeseni jesu najpoznatiji kulturni događaj u Vinkovcima na kojem se okuplja mnoštvo kulturno umjetničkih društava koji imaju mogućnost predstaviti svoje plesove i kulturu. Ono što je cilj ove manifestacije je njegovanje folklornih plesova, nošnji te narodnih običaja, a održavaju se svake godine u rujnu. Svake godine Vinkovačke jeseni imaju drugu temu, a ove je godine tema Vinkovačkih jeseni bila: Ruke šokačkih uspomena, sa kojom se htjelo dati važnosti tradiciji i očuvanju kulturne baštine kroz prenošenje tradicije sa koljena na koljeno. Vinkovačke jeseni kao I Đakovački vezovi traju dva tjedna, otvaraju se sa dječjim mimohodom, a zatavraju se zadnjega dana sa svečanom povorkom kroz grad i nastupanjem na pozornici koja se svake godine iznova priprema za ovu manifestaciju (<https://vinkovackejeseni.hr/o-jesenima/>).

Slika 16. Plakat za 59. Vinkovačke jeseni (<https://vinkovackejeseni.hr/o-jesenima/>)

6. TRADICIJSKE AKTIVNOSTI U DJEČJEM VRTIĆU

Tradicijske se aktivnosti u dječjem vrtiću trebaju često koristiti, a učenje folklornih plesova djece potrebno je učiniti kroz nekoliko različitih faza, a one jesu upoznavanje, uvježbavanje, a potom grupno izražavanje. Budući da je djeci potrebno duže vremena da svaki dio usvoje, potrebno je koristiti se individualnim, ali i grupnim pristupom te kroz različite aktivnosti o narodnim nošnjama, običajima, narječjima, igrama, folklornim plesovima kod djece se razvija osjećaj za tradiciju i njezino bogatstvo i očuvanje (Knežević, 2005). Dječji vrtić treba omogućiti djeci susret sa tradicijom, a dječje tradicijsko glazbeno stvaralaštvo naziva se dječjim glazbenim folklorom koji uključuje dječje pjesme, igre s pjevanjem, brojalice i dr. (Čekada, 2024).

Mikulić i sur. (2007) navode kako se djeca pomoću tradicijskoga plesa i igara upoznaju sa duhom, posebnostima te običajima svoga, ali i tuđih krajeva. Prema autorima prvo se u dječjem vrtiću usvajaju brojalice, potom igre s pjevanjem, a tek onda plesne strukture. Upotreba tradicijskih aktivnosti u dječjem vrtiću primjer je integrirane interdisciplinarnih aktivnosti, a u kojem ključnu ulogu ima odgojitelj koji osmišljava i planira aktivnosti koje će ponuditi djeci u dječjem vrtiću.

Narodni ples u dječjem vrtiću uvježbava se dakle na način da dijete prvo upozna narodni ples, potom ga uvježbava, ali kroz vježbanje ritma, koraka, pokreta prostorne formacije i držanja. Sve plesne korake dobro je da djeca prije plesanja dobro nauče hodati te pogoditi točan ritam izvođenja, a prilikom izvođenja potrebno je pripaziti i na finoću pokreta ruku (Knežević, 2005).

Isti autor navodi preporuku za odgojitelje tako što im nudi načela koja im mogu pomoći prilikom aktivnosti učenja tradicijskih plesova:

- potrebno je unaprijed djecu pripremiti za izvođenje plesnih elemenata
- po potrebi prilagoditi plesne elemente prema sposobnostima djece u skupini
- učenje plesnih elemenata korak po korak
- brinuti o položaju tijela tijekom izvođenja plesnih elemenata
- izbjegavati pretjerivanje i ponavljanje
- poticati maštu i kreativnost osmišljavanjem novih plesnih elemenata (Knežević, 2005).

Knežević (2005) također navodi preporuku narodnih igara i pjesama koje su dobre u radu s djecom rane i predškolske dobi, a one za područje Slavonije jesu: Ajd' na livo i Kalendari.

„U dječjem folkloru, a to su u glazbeno-plesnom segmentu igre s pjevanjem, djeca su sinkretizirala sve aspekte glazbe: svoje stvaralaštvo, sviranje, pjevanje i pokret uz glazbu“ (Gospodnetić, 2015: 306).

Čekada (2024) provela je istraživanje u sklopu kojega je istražila kojim se aktivnostima može njegovati tradicija u dječjem vrtiću, a neke od aktivnosti koje je provela za to istraživanje jesu:

- izvođenje ritmičkih pokreta u plesu
- izrada muške i ženske nošnje od bijeloga papira
- donošenje i upoznavanje sa tradicijskim glazbenim instrumentima
- donošenje i upoznavanje sa narodnom tradicijskom nošnjom.

„Obrazovanje djece predškolske dobi o glazbi, posebice kada je riječ o tradicijskoj glazbi, potiče njihovu znatiželju, razvija interes, jača kreativnost i socijalizaciju te pridonosi obogaćivanju glazbene, umjetničke i opće kulture djece“ (Čekada, 2024: 37)

Bradašić (2024) provela je istraživanje, odnosno projekt na temu tradicije u dječjim vrtićima, a u kojem je provela nekoliko aktivnosti kojima je djecu upoznala sa tradicijskim pjesmama, plesovima i igrama. Te aktivnosti koje su primjenjive u radu s djecom jesu:

- slušanje pjesama
- slušanje glazbala kako zvuče
- slagalice sa glazbenim instrumentima
- aktivnost „pronađi put do glazbala“
- križaljka
- posjet glazbenika
- ples uz mandolinu
- likovna aktivnost crtanja tradicijskih glazbenih instrumenata
- izrada mandoline od neoblikovanih materijala
- sviranje instrumenata.

Prema Ugrin (2023) folklornim se aktivnostima u dječjem vrtiću omogućuje djeci cjelokupni razvoj i povezivanje svih područja odgojno-obrazovnoga rada jer se ove aktivnosti mogu provesti kao jezične, glazbene, likovne, tjelesne i dr. Ovakvim se aktivnostima kod djece razvija mašta, kreativnost, razvijaju osjećaj pripadnosti i samopouzdanje te postaju svjesni svoga identiteta i kulture kojoj pripadaju.

7. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovoga istraživanja je procijeniti predznanja odgojitelja o tradicijskim i folklornim aktivnostima, ispitati njihove stavove o važnosti provedbe istih u radu sa djecom rane i predškolske dobi, te istražiti učestalost provedbe tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama na području Slavonije.

Temeljem definiranih ciljeva postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Odgojitelji sa područja Slavonije imaju dovoljno predznanja o tradicijskim i folklornim aktivnostima.

H2: Stavovi odgojitelja o provedbi tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama su pozitivni.

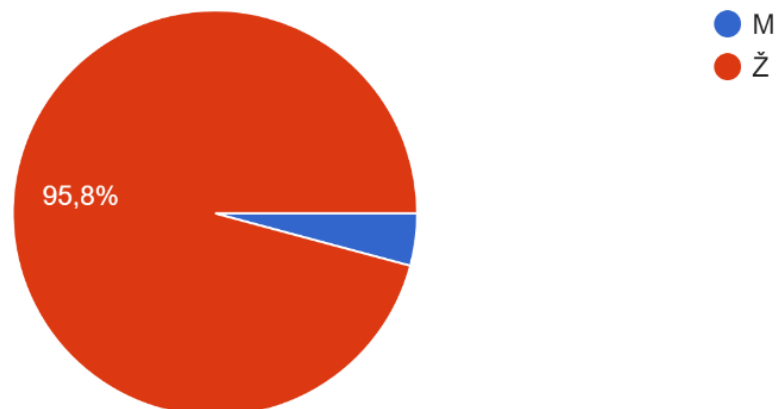
H3: Tradicijske i folklorne aktivnosti se često provode u predškolskim ustanovama na području Slavonije.

8. METODE RADA

8.1. Uzorak ispitanika

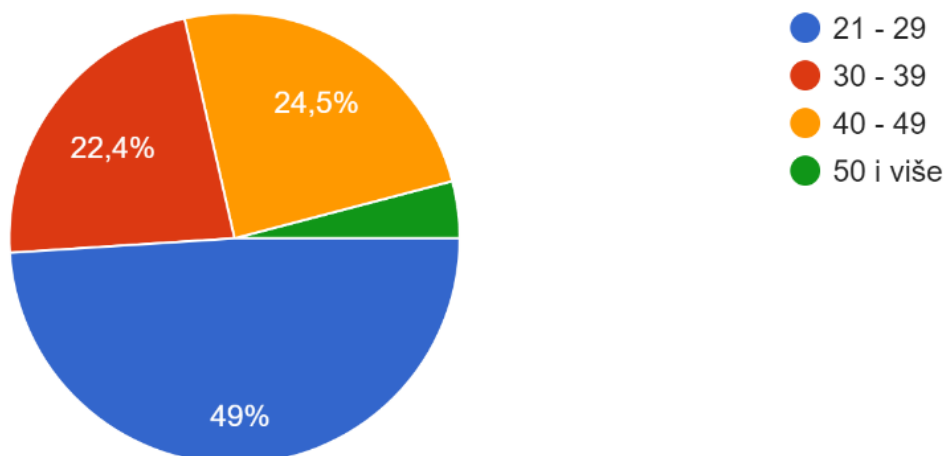
Ispitanici su odgojitelji koji rade u dječjim vrtićima na području Slavonije, a koji su putem dobivene poveznice imali pristup anketi koju su ispunjavali. Ispitanici su bili upoznati da je anketa anonimna te da u bilo kojem trenutku mogu odustati od ispunjavanja iste te su upoznati sa time da će se dobiveni podatci koristiti isključivo u svrhu istraživanja za diplomski rad.

Ovom istraživanju pristupilo je putem internetske poveznice ukupno 50 odgojitelja sa područja Slavonije koji rade u dječjim vrtićima u Slavoniji. Rezultati istraživanja pokazuju kako je anketi pristupilo 46 odgojiteljica (N=46; 95,8%) te 2 odgojitelja (N=2; 4,2%), dok su dvije osobe ostale suzdržane na pitanja o spolu.

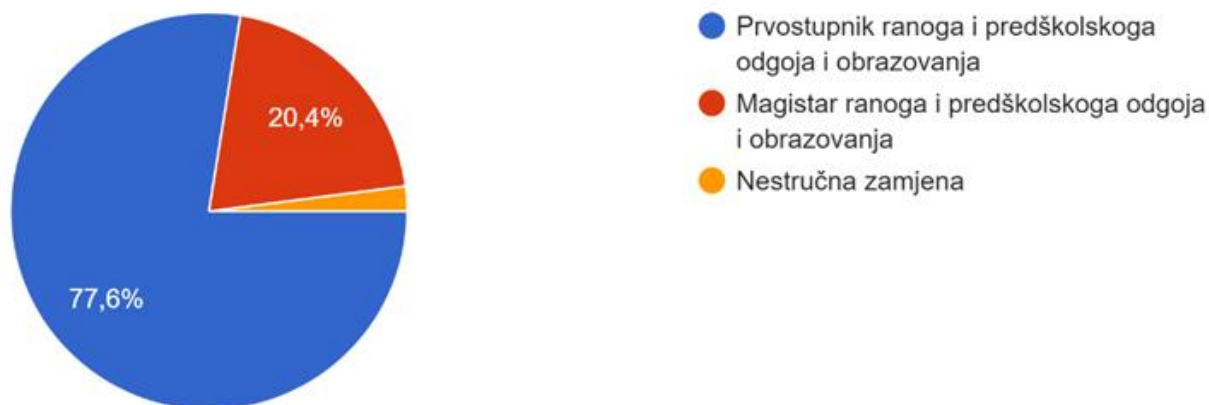
Graf 1. Spol ispitanika

Najveći broj ispitanika u dobi je od 21 – 29 godina (N=24; 49%), 12 ispitanika u dobi od 40 – 49 godina (N=12; 24,5%) te 11 ispitanika (N=11; 22,4%) u dobi od 30 – 39 godina. Najmanji broj ispitanika ima 50 i više godina, a njih je ukupno 2 (N=2; 4,1%).

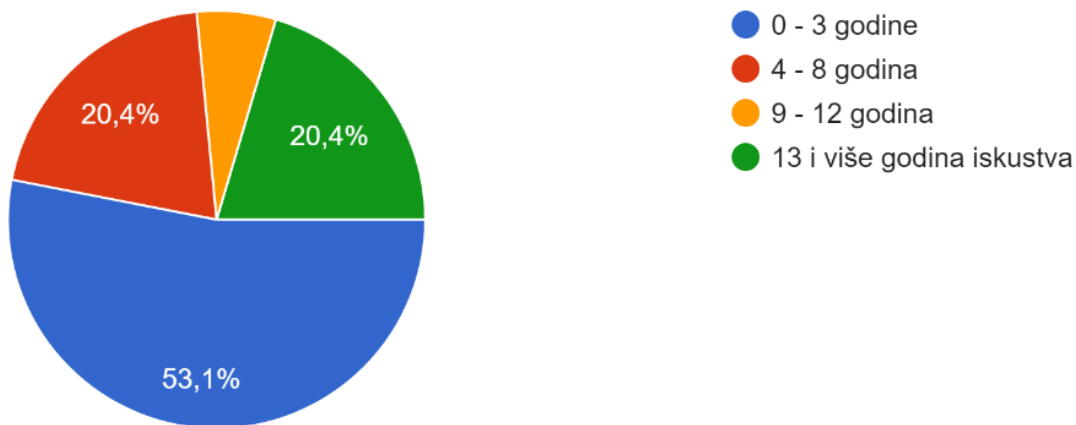
Graf 2. Dob ispitanika

Na pitanje o stručnoj spremi 77,6% uzorka je završilo preddiplomski studij Ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja (N=38) diplomski je studij završilo 10 odgojitelja (N=10; 20,4%), dok je samo jedan ispitanik naveo kako u dječjem vrtiću radi kao nestručna zamjena (N=1).

Graf 3. Stručna sprema

Na pitanje o godinama radnoga staža ispitanika, 0-3 godine radnoga staža u struci (N=26; 53,1%), 13 i više godina radnoga staža imalo je 20,4% ispitanika, a jednak udio bilo je i odgojitelja sa sa 4-8 godina radnoga staža u struci (N=10; 20,4%). Najmanje je ispitanika koji imaju 9-12 godina radnoga staža, a njih je 3 (N=3; 6,1%).

Graf 4. Godine radnoga staža u dječjem vrtiću

8.2. Uzorak varijabli

Za potrebe ovoga istraživanja korišten je anonimni anketni upitnik konstruiran na potrebe provedbe istraživanja koji se sastojao od 24 pitanja. Anketni upitnik je podijeljen u 4 cjeline pitanja. Prva cjelina je usmjerena na prikupljanje općih podataka o uzorku ispitanika, u drugoj cjelini pitanja su usmjerena na predznanja odgojitelja o tradicijskim i folklornim aktivnostima. Treća cjelina se odnosi na stavove, a četvrta cjelina na učestalost provedbe tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama.

Anketni upitnik je prosljeđen putem poveznice odgojiteljima koji rade u dječjim vrtićima na području Slavonije.

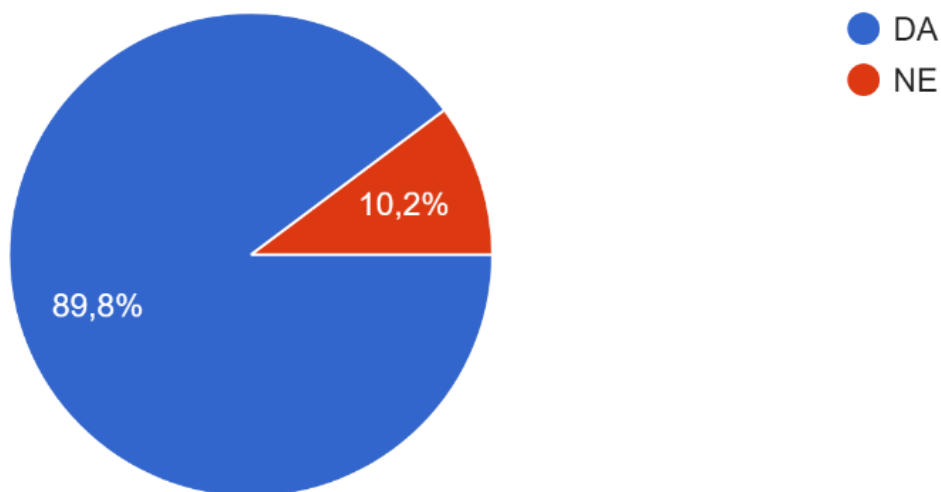
8.3. Metode obrade podataka

Izračunate su frekvencije odgovora na postavljena pitanja. Rezultati su prikazani tabelarno i grafički.

9. REZULTATI

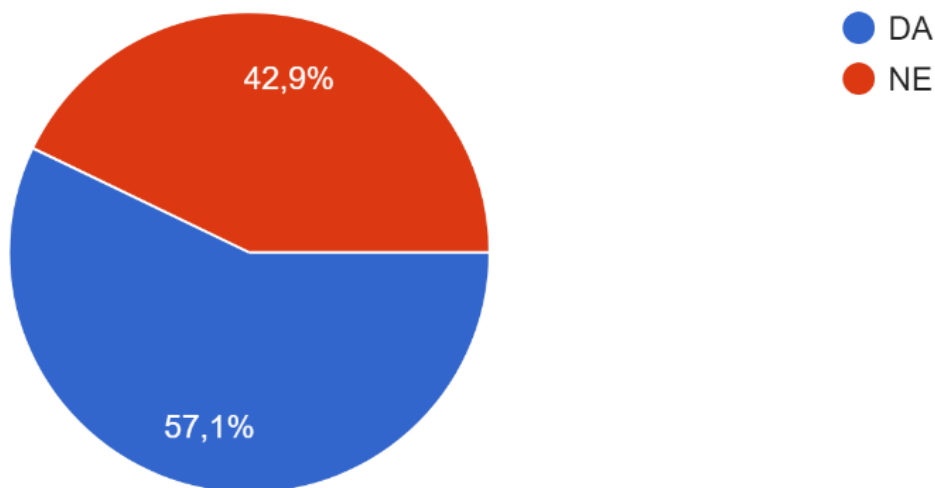
9.1. Predznanja odgojitelja o tradicijskim i folklornim aktivnostima te učestalost bavljenja

Obrađeni su odgovori na pitanja o predznanjima odgojitelja o tradicijskim ili folklornim aktivnostima, te učestalosti bavljenja i sudjelovanja na manifestacijama. Na pitanje *Jeste li upoznati sa narodnim običajima, folklornim plesovima i tradicijskim igrama Slavonije?* odgovorilo je 49 ispitanika od kojih 44 ispitanika jesu upoznata sa tradicijskim igrama i plesovima Slavonije (N=44; 89,8%), dok 5 ispitanika nije upoznato s istima (N=5; 10,2%). Budući da je istraživanje provedeno među odgojiteljima koji rade u dječjim vrtićima na području Slavonije, pretpostavljalo se kako će većina ispitanika odgovoriti kako jesu upoznati sa tradicijom, običajima, igrama i plesovima u Slavoniji, što se i potvrdilo.

Graf 5. Jeste li upoznati sa narodnim običajima, folklornim plesovima i tradicijskim igrama Slavonije?

Na pitanje *Jeste li se ikada bavili folklornim plesovima?*, 28 ispitanika odgovorilo je da se bavilo folklornim plesovima (N=28; 57,1%), dok se 21 ispitanik nije bavio nikada folklornim plesovima (N=21; 42,9%). Ovaj rezultat je iznenadio, budući je pretpostavka bila da se mnogo više ispitanika, obzirom da žive na području Slavonije gdje je folklor itekako značajan, bavilo nekim oblikom folklornih plesova.

Graf 6. Jeste li se ikada bavili folklornim plesovima?

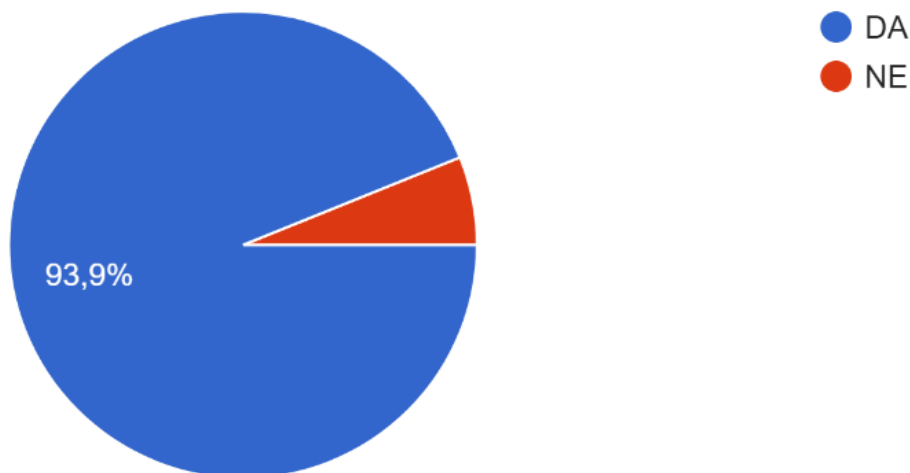
Slijedeće pitanje *o obliku i učestalosti bavljenja folklornim aktivnostima* postavljeno je samo ispitanicima koji su u prethodnom pitanju odgovorili kako su se bavili folklornim aktivnostima. Od 27 ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje, njih 18 (N=18; 66,7%) je bilo član nekoga Kulturno umjetničkoga društva na kojem su 1 – 2 puta tjedno tijekom nekoliko godina vježbali folklorne plesove, posjećivali manifestacije i sl. Osim toga, ispitanici su se bavili folklornim aktivnostima amaterski (N=1; 3,7%), kroz folklorne manifestacije u mjestu stanovanja koje se održavaju ponekad (N=5; 18,5%), ples koji se vježbao godinama (N=3; 11,1%), sviranje u orkestru 4 godine (N=1; 3,7%) te kao voditelj pjevanja (N=1, 3,7%). Detaljniji prikaz odgovora na pitanje prikazano je u Tablici 1.

Tablica 1. Oblik i učestalost folklornih aktivnosti ispitanika

OBLIK I UČESTALOST FOLKLORNIH AKTIVNOSTI ISPITANIKA		
Vrsta aktivnosti	Postotak ispitanika	Učestalost pohađanja
amaterski	N=1; 3,7%	Rijetko/ponekad
folklorne manifestacije u mjestu stanovanja	N =5; 18,5%	Ponekad
član kulturno umjetničkog društva (KUD)	N=18; 66,7%	1 – 2 puta tjedno nekoliko godina
ples	N=3; 11,1%	12 – 15 godina aktivnog plesa
orkestar	N=1; 3,7%	4 godine
voditelj pjevanja	N=1; 3,7%	-

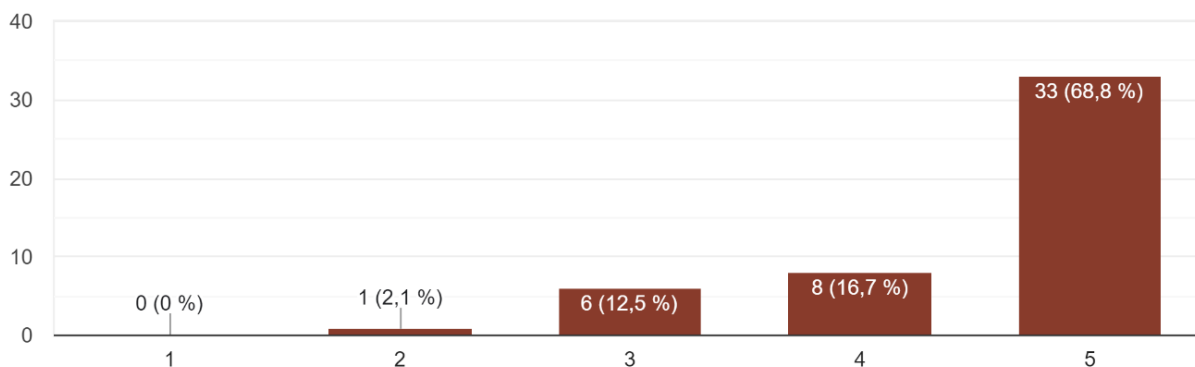
9.2. Stavovi odgojitelja o provedbi tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama

Sljedeći dio obrađenih pitanja usmjeren je na procjenu stavova odgojitelja o provedbi tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama. Na pitanje o nužnosti provedbe folklornih aktivnosti u dječjem vrtiću *Smatrate li da je potrebno u dječjem vrtiću provoditi aktivnosti vezane za tradiciju, folklorne plesove i igre?* gotovo su svi ispitanici, njih 46 (N=46; 93,9%) naveli da je potrebno u dječjem vrtiću provoditi tradicijske aktivnosti. Samo 3 ispitanika dalo je negativan odgovor na ovo pitanje (N=3; 6,1%). Ovaj rezultat pokazuje kako su ispitanici mjereno uzorka upoznati sa važnosti njegovanja tradicije i učenja djece običajima, tradiciji, folkloru i dr.

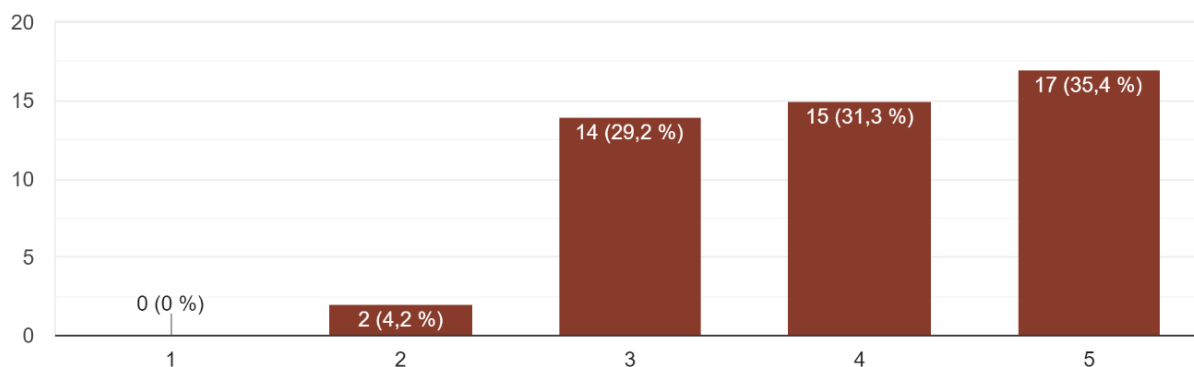
Graf 7. Smatrate li da je potrebno u dječjem vrtiću provoditi aktivnosti vezane za tradiciju, folklorne plesove i igre?

Na pitanje *Smatrate li da je važno djecu upoznati s tradicijom?* Od ukupno 48 odgovora, 33 ispitanika odgovorilo da je jako važno djecu upoznati sa tradicijom (N=33; 68,8%), 8 ispitanika (N=8; 16,7%) da je važno djecu upoznati sa tradicijom, dok je 6 ispitanika navelo kako je niti važno niti nevažno (N=6; 12,5%). Samo jedan ispitanik naveo je kako nije posebno važno djecu upoznati sa tradicijom (N=1; 2,1%), a niti jedan ispitanik nije naveo kako nije uopće važno djecu upoznati sa tradicijom (N=0). Odgovori na ovo pitanje ukazuju da su odgojitelji svjesni važnosti i uloge tradicije u radu s djecom, međutim to ne provode u svome radu onoliko koliko bi trebali.

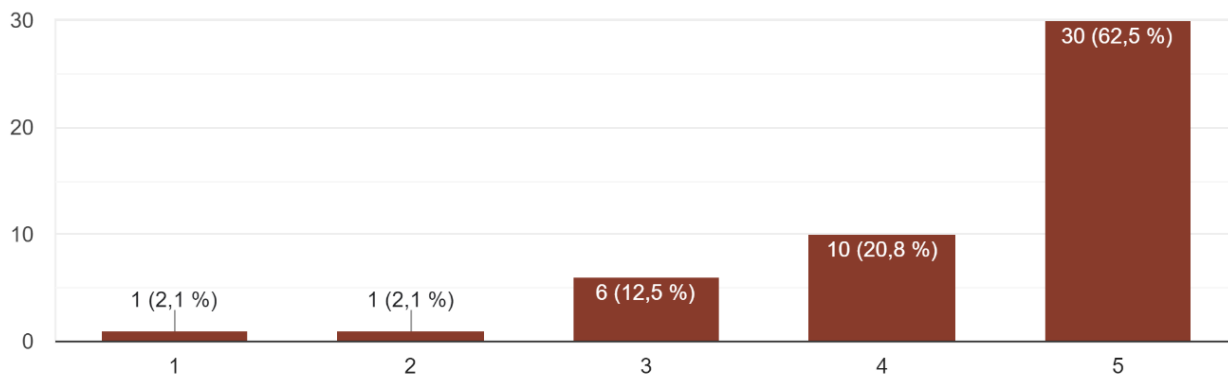
Graf 8. Smatrate li da je važno djecu upoznati sa tradicijom?

Utječe li po Vama tradicija na oblikovanje današnjega društva i okoline u kojima odrastaju djeca?, glasilo je slijedeće pitanje ankete, na koje je odgovorilo 48 od ukupno 50 ispitanika. Niti jedan ispitanik (N=0) nije naveo da ni najmanje ne utječe tradicija na oblikovanje današnjega društva i okoline u kojima odrastaju djeca, a 2 su ispitanika (N=2; 4,2%) navela da tradicija ne utječe, dok je 14 ispitanika (N=14; 29,2%) navelo kako niti utječe niti ne utječe tradicija na oblikovanje društva i okoline u današnje vrijeme. Za jedan više, njih 15 ispitanika (N=15; 31,3%) navelo je kako tradicija utječe na oblikovanje današnjega društva i okoline u kojima odrastaju djeca, dok je 17 ispitanika (N=17; 35,4%) navelo kako tradicija na to ima izrazito jak utjecaj. Ovo pokazuje kako su odgojitelji svjesni da tradicija, a samim time i tradicijske aktivnosti utječu na dječji razvoj i život te da tradiciju treba njegovati kako bi djeca odrastala u dobrom okruženju i kvalitetnom društvu.

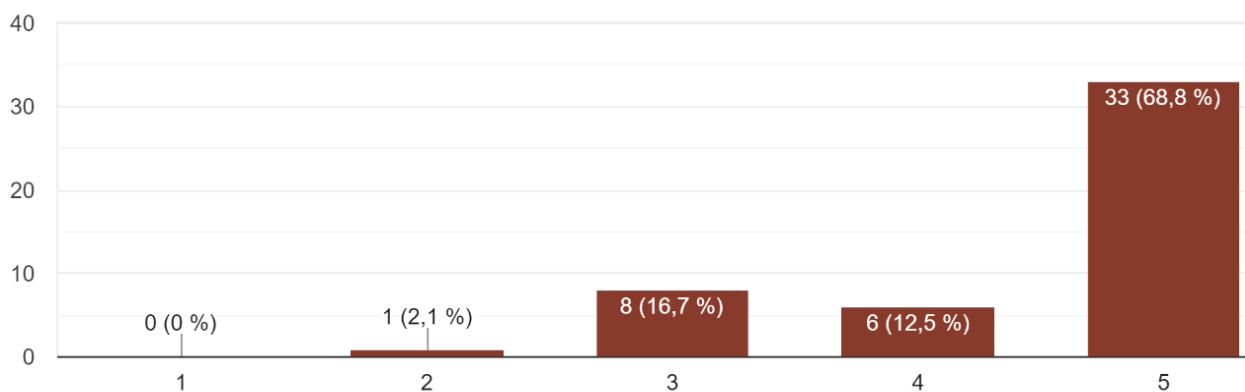
Graf 9. Utječe li po Vama tradicija na oblikovanje današnjega društva i okoline u kojima odrastaju djeca?

Za tvrdnju *Tradicijske igre i narodni plesovi kod djece potiču cjelokupni razvoj.*, 30 ispitanika (N=30; 62,5%) navelo je da se u potpunosti slaže, dok se samo 1 ispitanik (N=1; 2,1%) u potpunosti ne slaže sa danom tvrdnjom i ne slaže sa zadanom tvrdnjom. Niti se slaže niti se ne slaže sa zadanom tvrdnjom 6 ispitanika (N=6; 12,5%), a 10 ispitanika (N=10; 20,8%) se slaže sa tvrdnjom da tradicijske igre i narodni plesovi kod djece potiču cjelokupni razvoj. Može se zaključiti kako su ispitanici svjesni uloge tradicije za dobrobit djeteta.

Graf 10. Tradicijske igre i narodni plesovi kod djece potiču cjelokupni razvoj.

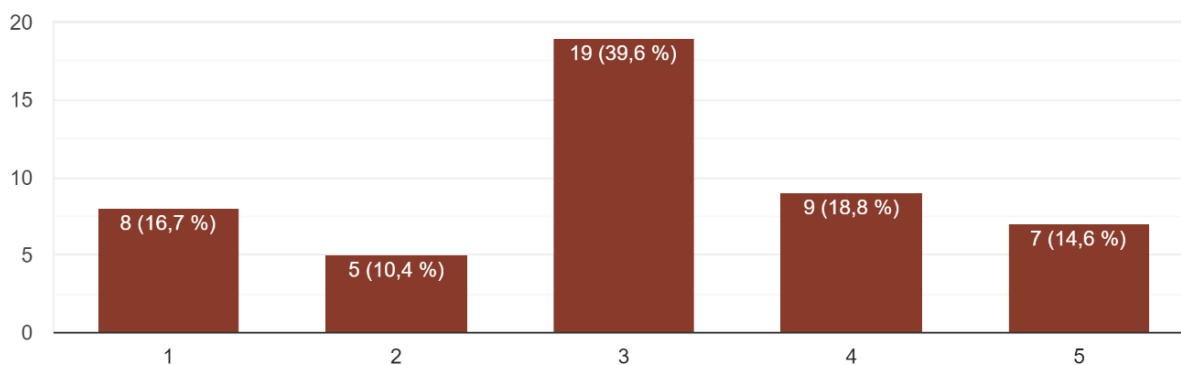
Sudjelovanjem na tradicijskim manifestacijama kod djece potičemo osjećaj za pripadnost i njegujemo tradiciju sa kojom moraju biti upoznati. Na ovu tvrdnju, svoj je odgovor dalo 48 ispitanika, od ukupno 50. Niti jedan ispitanik (N=0) se u potpunosti ne slaže s istom, dok se samo 1 ispitanik (N=1; 2,1%) slaže sa ovom tvrdnjom. Niti se slaže niti se ne slaže sa ovom tvrdnjom 8 ispitanika (N=8; 16,7%), a 6 se ispitanika slaže sa tom tvrdnjom (N=6; 12,5%). Čak 33 ispitanika (N=33; 68,8%) u potpunosti se slaže sa ovom tvrdnjom te su svjesni važnosti sudjelovanja.

Graf 11. Sudjelovanjem na tradicijskim manifestacijama kod djece potičemo osjećaj za pripadnost i njegujemo tradiciju sa kojom moraju biti upoznati.

Posljednja tvrdnja u anketi je: Djeca predškolske dobi u dječjem vrtiću češće su upoznata sa tradicijskim plesovima i igrama, nego djeca koja ne idu u dječji vrtić. Za ovu je tvrdnju 8 ispitanika (N=8; 16,7%) navelo da se u potpunosti ne slaže, 5 ispitanika (N=5; 10,4%) da se ne slaže, 19 ispitanika (N=19; 39,6%) da se niti slaže niti ne slaže, dok je 9 ispitanika (N=9; 18,8%)

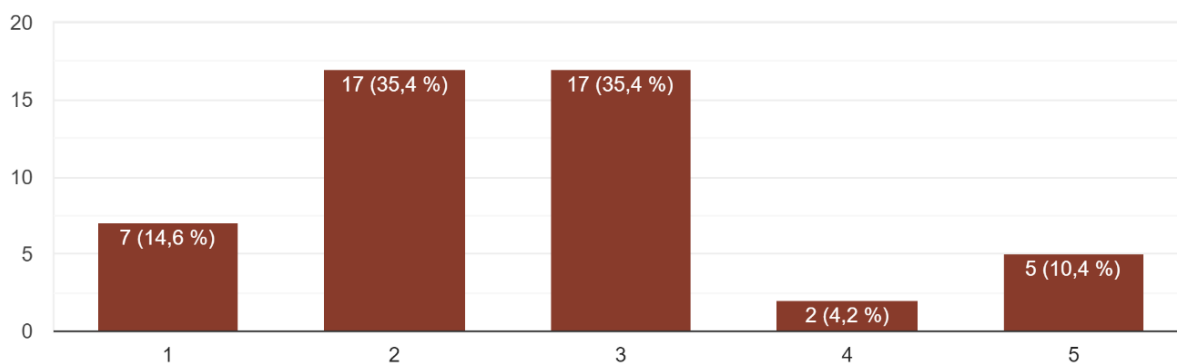
navelo da se slaže sa zadanom tvrdnjom te 7 ispitanika (N=7; 14,6%) navelo je kako se u potpunosti slaže da su djeca predškolske dobi u dječjem vrtiću češće upoznata sa tradicijskim plesovima i igrama, već djeca koja ne idu u vrtić. Budući da je Slavonija poznata po obiteljskim običajima i njegovanju tradicije i unutar obitelji, ne čudi ovaj rezultat jer djeca o tradiciji mogu čuti i od svojih roditelja, baka, djedova, a mogu biti uključeni u razne aktivnosti i izvan dječjih vrtića koje se bave tradicijom, folklornim plesovima i narodnim igrama.

Graf 12. Djeca predškolske dobi u dječjem vrtiću češće su upoznata sa tradicijskim plesovima i igrama, već djeca koja ne idu u dječji vrtić.

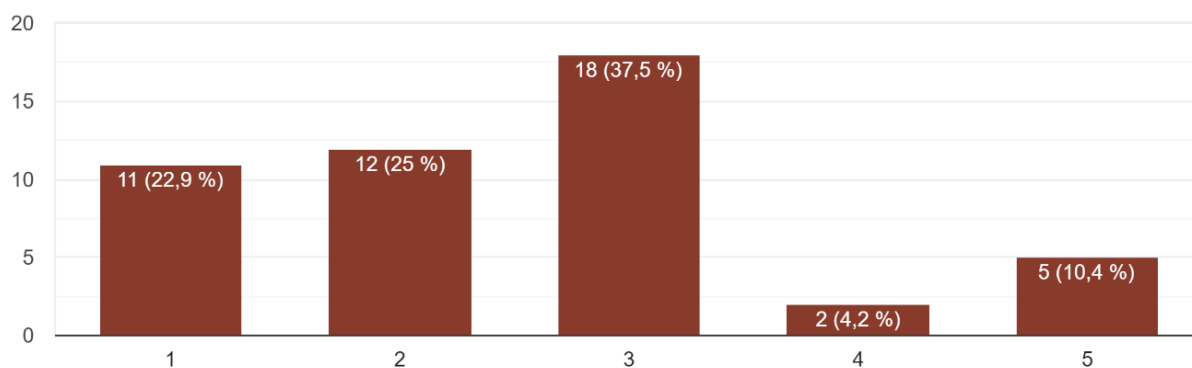
9.3. Učestalost provedbe tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama

Na pitanje *Koliko često s djecom radite aktivnosti povezane uz tradiciju i folklor?* ispitanici su odgovarali na skali od 1 – 5 (1- nikad; 2- rijetko; 3- ponekad; 4- često; 5- vrlo često). Jednak broj ispitanika, njih 17 (N=17; 35,4%) označilo je 2 i 3 kao svoj odgovor pa se može reći kako rijetko ili ponekad rade s djecom aktivnosti koje su vezane uz tradiciju i folklor. Nikada ovakve aktivnosti ne radi 7 ispitanika (N=7; 14,6%), dok često rade samo 2 ispitanika (N=2; 4,2%). Vrlo često aktivnosti vezane uz tradiciju i folklor sa djecom u dječjem vrtiću radi 5 ispitanika (N=5; 10,4%). Ovi rezultati pokazuju kako se aktivnosti povezane uz tradiciju i folklor ne rade često u predškolskim ustanovama.

Graf 13. Koliko često s djecom radite aktivnosti povezane uz tradiciju i folklor?

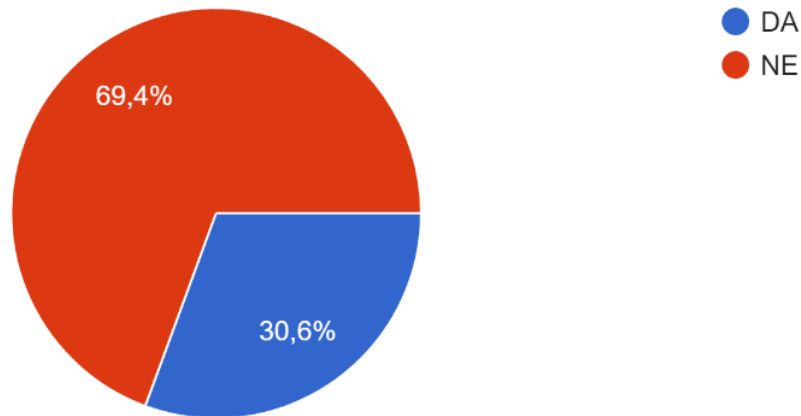
Drugo pitanje ovoga odjeljka glasilo je: Koliko često provodite narodne plesove s djecom u dječjem vrtiću?, a rezultati su slični prethodnima. Nikada narodne plesove u radu s djecom ne radi 11 ispitanika (N=11; 22,9%), 12 ispitanika ih radi rijetko (N=12; 25%), 18 ispitanika izjasnilo se da narodne plesove s djecom provodi ponekad (N=18; 37,5%). Samo 2 ispitanika provode narodne plesove s djecom u dječjem vrtiću često (N=2; 4,2%) te 5 ispitanika vrlo često (N=5; 10,4%). Rezultati pokazuju na nedovoljnu provedbu narodnih plesova u predškolskim ustanovama mjernog uzorka ispitanika.

Graf 14. Koliko često provodite narodne plesove s djecom u dječjem vrtiću?

Na pitanje *Sudjelujete li sa djecom na tradicijskim manifestacijama?*, rezultati su pokazali kako više od pola ispitanika ne sudjeluje sa djecom na tradicijskim manifestacijama. Dakle, čak 34 od ukupno 49 ispitanika koji su odgovorili na ovo pitanje (N=34; 69,4%) ne sudjeluju sa djecom na tradicijskim manifestacijama, a 15 ispitanika navelo je da sudjeluje

(N=15; 30,6%). Budući da se sudjelovanjem na ovakvim manifestacijama kod djece može utjecati na cjelokupni razvoj, bilo bi dobro kada bi se odgojitelji više aktivirali oko istoga.

Graf 15. Sudjelujete li se djecom na tradicijskim manifestacijama?

Slijedeće pitanje provedene ankete nadovezuje se na prethodno pitanje i odnosi se samo na ispitanike koji sa djecom sudjeluju na tradicionalnim manifestacijama. Od 15 ispitanika koji su odgovorili da djecu vode na tradicionalne manifestacije, na pitanje *Možete li navesti manifestacije na kojima ste sudjelovali s djecom?*, 14 ispitanika navelo je manifestacije na koje vode djecu. Neki ispitanici označili su više manifestacija na kojima sudjeluju, a odgovori su prikazani u tablici 2, a najviše odgovora (N=3; 21,4%) odnosi se na obilježavanje dana grada ili općine u kojem se nalazi dječji vrtić. Potom slijede Vinkovačke jeseni, Đakovački vezovi i Županijska smotra dječjega folklora sa 2 odgovora (N=2; 14,3%). Manifestacije kao što su Dani kruha i zahvalnosti za plodove zemlje, Festival dječjeg folklora u Kutini, Igre na Bedenku, Iločka berba grožđa, Jesenska svečanost, Manifestacija u pokladno vrijeme, Najduži stol Hrvata, Plava noć, Šokačko sijelo te različite završne svečanosti dobile su samo po 1 odgovor, odnosno samo ih je jedan ispitanik spomenuo (N=1; 7,1%). Može se uočiti kako su veće manifestacije više posjećene pa stoga imaju i više odgovora od manjih manifestacija.

Tablica 2. Manifestacije na kojima sudjeluju djeca s dječjim vrtićem.

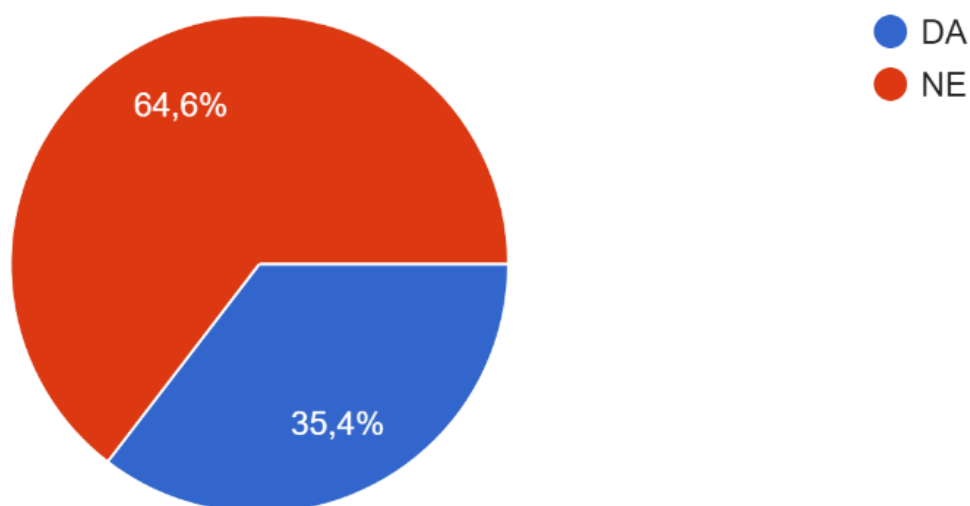
MANIFESTACIJE NA KOJIMA SUDJELUJU DJECA S DJEČJIM VRTIĆEM	
Dan grada/općine	N=3; 21,4%
Dani kruha i zahvalnosti za plodove zemlje	N=1; 7,1%
Đakovački vezovi	N=2; 14,3%
Festival dječjeg folklora u Kutini	N=1; 7,1%
Igre na Bedenku	N=1; 7,1%
Iločka berba grožđa	N=1; 7,1%
Jesenska svečanost	N=1; 7,1%
Manifestacija u pokladno vrijeme	N=1; 7,1%
Najduži stol Hrvata	N=1; 7,1%
Plava noć	N=1; 7,1%
Šokačko sijelo	N=1; 7,1%
Vinkovačke jeseni	N=2; 14,3%
Završne svečanosti	N=1; 7,1%
Županijska smotra dječjega folklora	N=2; 14,3%

Slijedeće pitanje provedene ankete glasilo je: *Jeste li uočili povezanost tradicijskih igara i folklornih plesova sa drugim aktivnostima koje provodite s djecom u dječjem vrtiću. Ako jeste, na koji način?* Odgovori koje su ispitanici naveli navedeni su u tablici 3., a odgovore je dalo samo 25 ispitanika, od ukupno 50. Iz tablice se može vidjeti kako su odgojitelji koji su odgovorili prepoznali povezanost tradicije sa mnogim različitim aktivnostima u dječjem vrtiću, a naveli su kako se tradicija može kod djece usvajati preko likovnih aktivnosti, povezivanjem predmeta i zvukova s plesom, različitim pričama o tradiciji, glazbalima, običajima i sl., igrama na dvorištu koje su vezane uz tradiciju, pjesmama i igrama s pjevanjem, upoznavanjem tradicijskih glazbala, preko tjelesnih aktivnosti, učenjem kola, obilježavanjem određenim manifestacija, brojalicama, rimom, različitim spoznajnim i motoričkim aktivnostima, kao i jezičnim te govornim aktivnostima. Može se vidjeti kako postoji mnogo načina da se kod djece razvija osjećaj za tradiciju i svijest o njezinoj važnosti za njihovu obitelj, mjesto, zavičaj i državu. Odgovorili su se ponavljali pa je tako najviše aktivnosti s kojima se povezuje tradicija oblikovano u likovnim aktivnostima i kroz pjesme i igre s plesom, a nakon toga slijedi povezivanje predmeta i zvukova s plesom te tjelesna aktivnost.

Tablica 3. Povezivanje tradicije sa aktivnostima u dječjem vrtiću

TRADICIJA U RAZLIČITIM AKTIVNOSTIMA	
likovne aktivnosti – nošnja	N=7; 28%
povezivanje predmeta i zvukova s plesom	N=4; 16%
priče	N=2; 8%
igre na dvorištu	N=1; 4%
pjesme i igre s pjevanjem	N=7; 28%
upoznavanje glazbala	N=1; 4%
upoznavanje vrste glazbe	N=2; 8%
tjelesna aktivnost	N=4; 16%
kolo	N=1; 4%
obilježavanje manifestacija	N=1; 4%
brojalice, rime	N=1; 4%
spoznajne i motoričke aktivnosti	N=1; 4%
jezične i govorne aktivnosti	N=1; 4%

Na pitanje *Nudi li Vam uključenost u folklor i sudjelovanje na tradicijskim manifestacijama suradnju sa drugim odgojiteljima, vrtićima i stručnim suradnicima?* odgovorilo je 48 od ukupno 50 ispitanika. Suradnju preko tradicijskih manifestacija i folklor sa drugim odgojiteljima i stručnim suradnicima i vrtićima nije uspjelo ostvariti njih 31 (N=31; 64,6%) što je izrazito visoka brojka, dok je uspješnu suradnju ostvarilo 17 ispitanika (N=17; 35,4%). Budući da se iz prethodnih pitanja moglo zaključiti kako samo 15 ispitanika sudjeluje na manifestacijama, ne začuđuje onda rezultat ovoga pitanja u kojem je 17 ispitanika ostvarilo suradnju. Može se pretpostaviti kako su svi ispitanici koji sudjeluju na manifestacijama sa djecom ostvarili suradnju sa drugim odgojiteljima, stručnim suradnicima i vrtićima.

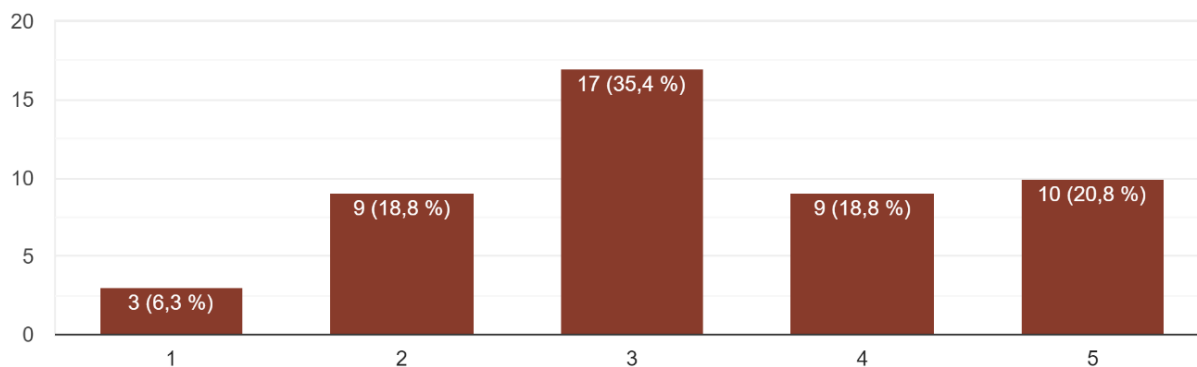
Graf 16. Nudi li Vam uključenost u folklor i sudjelovanje na tradicijskim manifestacijama suradnju sa drugim odgojiteljima, vrtićima i stručnim suradnicima?

Slijedeće se pitanje nadovezuje na prethodno, a ispitanici su trebali navesti na koji su način ostvarili suradnju sa drugim odgojiteljima, stručnim suradnicima ili vrtićima. Odgovori koje su naveli navedeni su u tablici 4, odgovorilo je 15 ispitanika, a pojedini su se odgovorili ponavljali. Odgovori jesu različita druženja i razgovori, savjetovanja, pomoć drugima, zajedničke posjete manifestacijama, radionice, razmjena iskustava, plesova i igara, kao i znanja, suradnje sa knjižnicom u obliku izložbe radova, zajedničko planiranje i priprema za manifestaciju i sl. Najviše se suradnje ostvaruje zajedničkim sudjelovanjem na manifestacijama te zajedničkim aktivnostima.

Tablica 4. Oblici suradnje odgojitelja i drugih suradnika

OBLICI SURADNJE ODGOJITELJA I DRUGIH SURADNIKA	
druženje i razgovor	N=2; 13,3%
pomoć	N=1; 6,7%
posjete	N=1; 6,7%
posjete manifestacijama	N=5; 33,3%
radionice	N=1; 6,7%
razmjena iskustva	N=3; 2%
razmjena plesova i igara	N=1; 6,7%
razmjena znanja	N=1; 6,7%
suradnja s knjižnicom – izložbe radova	N=1; 6,7%
zajednička priprema	N=1; 6,7%
zajedničke aktivnosti	N=5; 33,3%
zajednički projekti	N=1; 6,7%

Dječji interes za tradicijskim aktivnostima ispitan je u slijedećem pitanju koje je glasilo: *Koliko često djeca pokazuju interes za tradicijskim igrama i narodnim plesovima u dječjem vrtiću?* Najviše ispitanika odgovorilo je da ponekad djeca pokazuju interes za tradicijskim aktivnostima, njih 17 (N=17; 35,4%), po 9 ispitanika (N=9; 18,8) odgovorilo je da rijetko ili često djeca pokazuju interes za navedenim aktivnostima, dok su 3 ispitanika (N=3; 6,3%) navela da djeca nikada ne pokazuju interes za tradicijskim aktivnostima. Za razliku od toga, 10 ispitanika (N=10; 20,8%) odgovorilo je da djeca vrlo često pokazuju interes za tradicijskim aktivnostima.

Graf 17. Koliko često djeca pokazuju interes za tradicijskim igrama i narodnim plesovima u dječjem vrtiću?

Posljednje pitanje drugoga odjeljka ankete glasilo je: *Možete li navesti neke pozitivne ili negativne učinke tradicije na odgojno-obrazovni rad s djecom?* Na ovo je pitanje odgovorilo 33, od ukupno 50 ispitanika. Odgovori koje su naveli prikazani su u tablici 5. Navedeno je mnogo različitih pozitivnih učinaka, ali nije naveden niti jedan negativni učinak jer niti jedan ispitanik ne smatra da postoji negativan učinak tradicijskih aktivnosti na djecu rane i predškolske dobi. U tablici se može vidjeti kako se pojedini odgovori ponavljaju, a najviše ispitanika smatra kako tradicija utječe na očuvanje kulturnog identiteta i na upoznavanje i njegovanje tradicije. Usvajanjem tradicije različitim aktivnostima dijete se cjelokupno razvija, razvija i svijest o tradiciji, ljubav prema domovini, prihvaćanje pravila koje im je važno za mnoge druge aktivnosti i život, suradnju i rad u skupinama, učenje o zavičaju, razvijanju glazbenih kompetencija itd.

Tablica 5. Učinci tradicije na odgojno-obrazovni rad s djecom

UČINCI TRADICIJE NA ODGOJNO-OBRAZOVNI RAD S DJECOM		
Pozitivni učinci		Negativni učinci
cjelokupni razvoj	N=1; 3%	N=0
fizička aktivnost	N=4; 12,1%	
razvoj glazbenih kompetencija	N=2; 6%	
jačanje obiteljskih veza	N=1; 3%	
ljubav prema domovini	N=1; 3%	
očuvanje kulturnog identiteta	N=8; 24,2%	
poboljšana komunikacija	N=1; 3%	
povezivanje s drugima	N=4; 12,1%	
prihvatanje pravila	N=1; 3%	
proširivanje dječjih horizonta	N=1; 3%	
rad su skupinama	N=2; 6%	
razvijanje osjećaja pripadnosti skupini	N=2; 6%	
razvijanje ritma	N=2; 6%	
razvijanje svijesti o tradiciji i prošlosti	N=1; 3%	
razvijanje vlastitih spoznaja	N=1; 3%	
učenje o zavičaju	N=2; 6%	
ugodna atmosfera	N=1; 3%	
uključenost u događaje	N=1; 3%	
uključivanje u Kulturno umjetničko društvo	N=1; 3%	
upoznavanje i njegovanje tradicije	N=8; 24,2%	
utjecaj na interese i motivaciju	N=1; 3%	
utjecaj na rast i razvoj	N=1; 3%	

10.RASPRAVA

Provedenim istraživanjem dobiveni su rezultati kojima će se provjeriti koje su se hipoteze potvrdile, a koje nisu.

Prva hipoteza ovoga rada glasila je: Odgojitelji sa područja Slavonije imaju dovoljno predznanja o tradicijskim i folklornim aktivnostima.

Iz prethodnih rezultata, može se reći kako je ova hipoteza potvrđena. Odgojitelji sa područja Slavonije imaju dovoljno predznanja o tradicijskim i folklornim aktivnostima te su svjesni uloge tradicije u životu i odrastanju djece.

Druga hipoteza glasila je: Stavovi odgojitelja o provedbi tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama su pozitivni.

Odgojitelji s područja Slavonije u ovome su istraživanju naveli samo pozitivne učinke tradicijskih aktivnosti na djecu, a pokazali su kako aktivnosti mogu biti razne i povezane sa svim područjima razvoja. Ova je hipoteza potvrđena, jer stavovi odgojitelja o provedbi tradicijskih i folklornih aktivnosti u predškolskim ustanovama jesu pozitivni.

Treća hipoteza glasila je: Tradicijske i folklorne aktivnosti se često provode u predškolskim ustanovama na području Slavonije.

Istraživanje je pokazalo kako se u dječjem vrtiću ne koriste često aktivnosti vezane uz tradiciju i folklorne plesove te da većina ne sudjeluje na manifestacijama i drugim događanjima vezanima uz tradiciju, što dovodi do toga da ova hipoteza nije potvrđena. Na području Slavonije, odgojitelji ne provode često ovakve aktivnosti, iako su svjesni pozitivnih učinaka i uloge tradicije, ali to ne povezuju s praksom.

Nema puno istraživanja na temu učestalosti korištenja tradicijskih aktivnosti i folklornih plesova u dječjem vrtiću na području Slavonije, ali Kaderžabek (2018) provela je istraživanje na temu Vinkovačke jeseni u radu s najmlađima. Cilj istraživanja bio je istražiti aktivnosti i poticaje kojima su se odgojiteljice služile za navedenu temu, a istražila je i na koje načine se djecu poučava tradiciji i kako se obilježavaju važni dani u Slavoniji, a provedeno je u 4 dječja vrtića u Vinkovcima. Rezultat ovoga istraživanja je pokazao kako odgojitelji na razne načine i različitim aktivnostima djecu upoznaju sa tradicijom i potiču ih na njegovanje iste, a neke od njih jesu: zajedničko uređivanje interijera dječjega vrtića za Vinkovačke jeseni, pisanje guščjim perom, priređivanje doručka kakav je bio nekada, učenje plesa slavonskoga kola, posjet

manifestaciji i sudjelovanje na istoj, djeca u narodnoj nošnji, različite likovne aktivnosti i dr. U ovim se dječjim vrtićima za vrijeme jeseni i pripreme za obilježavanje manifestacije Vinkovačke jeseni, djeca upoznaju sa tradicijom kroz niz zanimljivih aktivnosti kojima ih se poučava tradiciji, običajima i omogućuje im se da shvate bogatstvo koje Slavonija posjeduje.

Potrebno je provoditi još istraživanja o utjecaju i učestalosti tradicijskih aktivnosti i folklornih plesova u dječjem vrtiću jer je važno osvijestiti i roditelje, odgojitelje i djecu o tome jer njegovanjem tradicije omogućuje se oživljavanje povijesti koja je za Slavoniju od iznimne važnosti.

11. ZAKLJUČAK

Uzimajući u obzir važnost tradicije, narodne baštine i običaja, može se zaključiti kako je Hrvatska zaista sretna po tome pitanju jer je po tome izrazito bogata. Svaki kraj, područje, zavičaj imaju svoje karakteristike, svoje običaje, svoju kulturu, a to je za povijest i za društvo od velike koristi. Stvaranjem Slavonije, stvarali su se i tradicijski plesovi i pjesme uz rad na poljima, kako bi seljacima bilo lakše, a prenosili su se usmenim putem, koji je za to vrijeme bio jedini mogući način za čuvanje istoga. Ljudi su od davnina pjevali i plesali, a to su prenijeli do dana današnjega kroz folklorne skupine koje su zadužene za prenošenje, učenje, vježbanje te sudjelovanje na važnim manifestacijama ovoga područja kao što su Vinkovačke jeseni, Đakovački vezovi te Brodsko kolo. Kako odrasli, tako i djeca od malena pridonose očuvanju kulturne baštine i o njima uče još od vrtića gdje se susreću s njima kroz razne oblike igara i brojalica. Za oblikovanje pjesama važna su glazbala, a glazbala koja se vežu uz tradicijske pjesme Slavonije jesu gajde, dude, gusle te tamburica. Gusle jesu najstarije, a zamijenila ih je tamburica koja poprima različite nazive s obzirom na područje u kojem se nalazi. Slavonija je iznimno bogata i važna za kulturnu baštinu te na zaista kvalitetan način prikazuje ovaj dio Hrvatske kroz brojne manifestacije.

Utjecaj tradicije na djecu i njihov razvoj vidljiv je u svim segmentima dječjega razvoja, a aktivnosti koje se provode mogu biti raznovrsne i mogu obuhvatiti sva područja razvoja i sve aktivnosti: likovne, tjelesne, glazbene, jezične i dr. Kako je igra djetetu najbliža, jer dijete kad se igra ono uči vrlo brzo i jednostavno pa je za učenje o tradiciji moguće djecu poučiti tradicijskim igrama kao što su Okoš bokoš, Ringe, ringe, raja, Ide majka s kolodvora, Berem, berem grožđe, Širi, širi, vezeni peškiri.

Rezultati provedenoga istraživanja pokazali su kako su odgojitelji u velikoj mjeri svjesni važnosti i uloge tradicije u aktivnostima za djecu rane i predškolske dobi, ali su rezultati pokazali i da malo odgojitelja provodi takve aktivnosti u svome odgojno-obrazovnome radu te da ih vrlo malo posjećuje sa djecom tradicionalne manifestacije, za koje su također naveli kako su dobri za dječji razvoj te da bi bilo dobro da sudjeluju na istima. Može se zaključiti kako je potrebno provoditi više tradicijskih aktivnosti u radu s djecom u dječjem vrtiću kako bi se svi pozitivni učinci koje su naveli u ovome istraživanju zaista i ostvarili.

12.LITERATURA

1. Bradašić, B. (2024). *Tradicijska glazba u ustanovama ranog i predškolskog odgoja* (Diplomski rad). Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet.
2. Bogdanić, A. M. (2019). *Folklorni plesovi djece predškolske dobi* (Završni rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
3. Cestnik, J. (2021) Plesovi u Hrvatskoj. Diplomski rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
4. Crnković, M. (1998). *Hrvatske malešnice: dječje pjesme pučkoga izvorišta ili podrijetla*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Čapo Žmegač, J., Muraj, A., Vitez, Z., Grbić, J., Belaj, V. (1998). *Hrvatska etnografija*, Zagreb: Matica Hrvatska.
6. Čekada, V. (2024). *Primjena tradicijske glazbe u ranom i predškolskom odgoju* (Završni rad). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
7. Čaleta, J. (2001). Tradicijska glazbala, U Z. Vitez, A. Muraj (Ur.), *Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha*, Zagreb: Brabat d.o.o., Galerija Klovićevi dvori, Institut za etnologiju i folkloristiku
8. Damir, B., Ilić O., Mercandel, T. (2012). *Folklorni plesovi Istre. Strukture suvremenog i mažoret plesa*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
9. Dobrota, S. (2002). *Glazbena nastava u razrednoj nastavi*, Tonovi, 40: 35-48.
10. Drenjančević, Z. (2014). *Slavonski folklorni napjevi s aspekta tonskih nizova*. *Artos*, (1.), 0-0. <https://hrcak.srce.hr/127599>
11. Gačić, M. (2017). Josip Vinkešević (ur.): *Narodni plesovi Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema*. *Zbornik Muzeja Đakovštine*, 13 (1), 347-349. <https://hrcak.srce.hr/197812>
12. Ivančan, I. (1963). *Istarski narodni plesovi*. Zagreb: Institut za narodnu umjetnost.
13. Ivančan, I. (1963). *Lički narodni plesovi*. Zagreb: Institut za narodnu umjetnost.
14. Ivančan, I. (1996). *Narodni plesni običaji u Hrvata*. Zagreb: Hrvatska matica iseljenika, Institut za etnologiju i folkloristiku.
15. Kaderžabek, S. (2018). *Vinkovačke jeseni u radu s najmlađima* (Završni rad). Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
16. Knežević, G. (2005). *Srebrna kola, zlatan kotač*. Zagreb: Ethno.
17. Knežević, G. (2012). *Sad se vidi, sad se zna*. Hrvatske dječje tradicijske igre s pjevanjem. Zagreb: Ethno.

18. Kosinac, Z. (2011). *Morfološko – motorički i funkcionalni razvoj djece uzrasne dobi od 5. do 11. godine*. Split: Savez školskih sportskih društava grada Splita.
19. Leopold, S. (1995.) *Tambura u Hrvata*, Zagreb, Golden marketing.
20. Maljković, Z. Vitez, Z., Marks, Lj., Lozica, I., Muraj, A., Zebec, T., Marošević, G. (2016). *Hrvatski običaji i druge tradicije*. Zagreb.
21. Manasteriotti, V. (1978) *Zbornik pjesama i igara za djecu*. Priručnik muzičkog odgoja. Zagreb: Školska knjiga.
22. Martinić, V. (2012). Tradicijska glazbala Bjelovarsko-bilogorske županije (Bilogora, Moslavina, Slavonija). U M. Medak (Ur.), *Naša prošlost je naša budućnost* (str. 16–21). Bjelovar: Turistička zajednica Bilogora-Bjelovar
23. Mikulić, M., Prskalo, I., Runjić, K. (2007). Hrvatska plesna tradicija i predškolska dob djeteta. U: Findak, V. (ur.) *Zbornik radova na temu Antropološke, metodičke, metodološke i stručne pretpostavke rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije*, Poreč: Hrvatski kineziološki savez, str. 455-459.
24. Milinović, M. (2015). Glazbene igre s pjevanjem. *Artos*, (3), 0-0.
25. Njikoš, J. (2011). *Povijest tambure i tamburaške glazbe*, Osijek.
26. Rambala, L. (2021). *Dječja glazbena baština Slavonije i Srijema* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet.
27. Rojko, P. (2012). *Metodika nastave glazbe*. Teorijsko-tematski aspekti. Osijek: Pedagoški fakultet.
28. Svalina, V. (2012.) Tradicijsko pjevanje u glazbeno-folklornim područjima panonske zone, U Žakula, B. (ur.) *Zbornik radova 17. seminara folklora Panonske zone* (str. 184-192). Vinkovci: Kulturni centar Gatalinka
29. Šulentić Begić, J., Begić, A. (2017). Tradicijska glazba srednjoeuropskih država i interkulturalni odgoju osnovnoškolskoj nastavi glazbe. *Školski vjesnik: časopis za pedagogiju teoriju i praksu*, 66(1), str. 123-124. https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=275508
30. Tatai, D. (2021). *Tradicijska glazba u nastavi Glazbene kulture*. Završni rad. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
31. Vinkešević, J. (2017). *Narodni plesovi Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema*. Đakovo.
32. Vitez, Z. (2016). *Hrvatski običaji i druge tradicije*. Zagreb: Mozaik knjiga.

33. Vitez, Z. i Muraj, A. (2001). *Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha*. Zagreb: Barbat d.o.o. Galerija Klovićevi dvori; Institut za etnologiju i folkloristiku.

Elektronički izvori

1. Bernik, J. Nova akropola. <https://nova-akropola.com/kulture-i-civilizacije/hrvatska-bastina/licko-kolo-ples-bez-glazbe/> Pristupljeno 20. kolovoza 2024.
2. Brod portal. Šokačko kolo. <https://www.brodportal.hr/clanak/sokacko-kolo-ponovo-se-plesalo-na-brodskom-korzu-23105> Pristupljeno 10. rujna 2024.
3. Brodsko kolo, <https://www.slavonski-brod.hr/vijesti-2/14467-60-brodsko-kolo-i-raznolik-glazbeni-program> Pristupljeno 15. kolovoza 2024.
4. Đakovački vezovi, <https://djakovacki-vezovi.hr/> Pristupljeno 15. kolovoza 2024.
5. Hrvatska puhačka glazbala, <https://sveoglazbi.weebly.com/hrvatska-puha269ka-glazbala.html> Pristupljeno 15. rujna 2024.
6. Hrvatski folklor. Folklorne zone. <https://www.hrvatskifolklor.net/php/folklornezone.php> Pristupljeno 2. rujna 2024.
7. O Đakovačkim vezovima. Đakovački vezovi. <https://djakovacki-vezovi.hr/> Pristupljeno 10. kolovoza 2024.
8. Pinterest. Samica, <https://pt.pinterest.com/pin/376261743838689369/> Pristupljeno 15. rujna 2024.
9. Ples Ajd' na livo. https://www.youtube.com/watch?v=xmaIRN7Ybk0&ab_channel=OSDjuroPilarSlavonskiBrod Pristupljeno 15. rujna 2024.
10. Ples lindžo. (2019). https://www.youtube.com/watch?v=JdpOcbr4v7o&ab_channel=lindzoneum Pristupljeno 10. rujna 2024.
11. Plesovi iz Slavonije. Lindjo.hr. <https://www.lindjo.hr/ples/127/d4fd17/plesovi-iz-slavonije> Pristupljeno 10. kolovoza 2024.
12. Poreč. Balun. <https://www.myporec.com/en/press/photo-gallery/spomenici-i-kultura/111> Pristupljeno 10. rujna 2024.
13. Slavonija, Baranja i Srijem. Hrvatska kulturna baština. <http://www.bastina-slavonija.info/TematskeCjeline.aspx?id=79> Pristupljeno 10. kolovoza 2024.

14. Tradicionalni instrumenti, <https://tradicionalniinstrumenti.blogspot.com/2015/07/dude-uvod.html> Pristupljeno 15. rujna 2024.
15. Turistička zajednica Brodsko-posavske županije. Brodsko kolo. <https://tzbpz.hr/dogadjaj/brodsko-kolo/> Pristupljeno 15. rujna 2024.
16. Vinkovačke jeseni, <https://vinkovackejeseni.hr/o-jesenima/> Pristupljeno 15. kolovoza 2024.
17. Vjera i djela. Slavonsko kolo – priča. <https://www.vjerajdjela.com/slavonsko-kolo-prica/> Pristupljeno 10. rujna 2024.

PRILOZI

Prilog 1. Popis slika

Slika 1. Alpska folklorna zona (https://hrvatskifolklor.net/php/folklornezone.php)	3
Slika 2. Jadranska folklorna zona (https://hrvatskifolklor.net/php/folklornezone.php).....	4
Slika 3. Dinarska folklorna zona (https://hrvatskifolklor.net/php/folklornezone.php)	5
Slika 4. Panonska folklorna zona (https://hrvatskifolklor.net/php/folklornezone.php)	5
Slika 5. Tambura (https://pt.pinterest.com/pin/376261743838689369/)	8
Slika 6. Gajde (https://sveoglazbi.weebly.com/hrvatska-puha269ka-glazbala.html)	9
Slika 7. Dude (https://tradicionalniinstrumenti.blogspot.com/2015/07/dude-uvod.html)	9
Slika 8. Ples balun (https://www.myporec.com/en/press/photo-gallery/spomenici-i-kultura/111).....	12
Slika 9. Ličko kolo (https://www.myporec.com/en/press/photo-gallery/spomenici-i-kultura/111).....	13
Slika 10. Ples lindžo (https://www.youtube.com/watch?v=JdpOcbr4v7o&ab_channel=lindzoneum).....	13
Slika 11. Šokačko kolo (https://www.brodportal.hr/clanak/sokacko-kolo-ponovo-se-plesalo-na-brodskom-korzu-23105).....	15
Slika 12. Drmeš (https://www.vjeraidjela.com/slavonsko-kolo-prica/).....	15
Slika 13. Ples Ajd' na livo (https://www.youtube.com/watch?v=xmaIRN7Ybk0&ab_channel=OSDjuroPilarSlavonskiBrod).....	16
Slika 14. Brodsko kolo (https://www.slavonski-brod.hr/vijesti-2/14467-60-brodsko-kolo-i-raznolik-glazbeni-program).....	21
Slika 15. Grb Đakovačkih vezova (https://djakovacki-vezovi.hr/)	22
Slika 16. Plakat za 59. Vinkovačke jeseni (https://vinkovackejesenih.hr/o-jesenima/).....	23

Prilog 2. Popis tablica

Tablica 1. Oblik i učestalost folklornih aktivnosti ispitanika.....	32
Tablica 2. Manifestacije na kojima sudjeluju djeca s dječjim vrtićem.	39
Tablica 3. Povezivanje tradicije sa aktivnostima u dječjem vrtiću	40
Tablica 4. Oblici suradnje odgojitelja i drugih suradnika	42
Tablica 5. Učinci tradicije na odgojno-obrazovni rad s djecom	44

Prilog 3. Popis grafova

Graf 1. Spol ispitanika.....	27
Graf 2. Dob ispitanika	28
Graf 3. Stručna sprema.....	28
Graf 4. Godine radnoga staža u dječjem vrtiću	29
Graf 5. Jeste li upoznati sa narodnim običajima, folklornim plesovima i tradicijskim igrama Slavonije?	30
Graf 6. Jeste li se ikada bavili folklornim plesovima?	31
Graf 7. Smatrate li da je potrebno u dječjem vrtiću provoditi aktivnosti vezane za tradiciju, folklorne plesove i igre?	33
Graf 8. Smatrate li da je važno djecu upoznati sa tradicijom?	33
Graf 9. Utječe li po Vama tradicija na oblikovanje današnjega društva i okoline u kojima odrastaju djeca?	34
Graf 10. Tradicijske igre i narodni plesovi kod djece potiču cjelokupni razvoj.	35
Graf 11. Sudjelovanjem na tradicijskim manifestacijama kod djece potičemo osjećaj za pripadnost i njegujemo tradiciju sa kojom moraju biti upoznati.....	35
Graf 12. Djeca predškolske dobi u dječjem vrtiću češće su upoznata sa tradicijskim plesovima i igrama, već djeca koja ne idu u dječji vrtić.....	36
Graf 13. Koliko često s djecom radite aktivnosti povezane uz tradiciju i folklor?	37
Graf 14. Koliko često provodite narodne plesove s djecom u dječjem vrtiću?.....	37
Graf 15. Sudjelujete li se djecom na tradicijskim manifestacijama?	38
Graf 16. Nudi li Vam uključenost u folklor i sudjelovanje na tradicijskim manifestacijama suradnju sa drugim odgojiteljima, vrtićima i stručnim suradnicima?	41
Graf 17. Koliko često djeca pokazuju interes za tradicijskim igrama i narodnim plesovima u dječjem vrtiću?	43

ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODACI:

Ime i prezime: Anđela Čule
Datum i mjesto rođenja: 21.01.1999., Zadar
E-mail: cule.andjela@gmail.com

OBRAZOVANJE:

2021.- Sveučilište u Zadru - diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
2017.-2020. Sveučilište u Zadru - preddiplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
2013.-2017. Škola primijenjene umjetnosti i dizajna Zadar – fotografski dizajner

RADNO ISKUSTVO:

- 01. veljače 2018. - 01. kolovoza 2021. - Kaufland, prodavačica
- 01. rujna 2021- - Dječji vrtić Lastavica, Preko, odgojiteljica

STRANI JEZICI:

- Engleski jezik

DODATNA ZNANJA I VJEŠTINE:

- Rad na računalu (MS Excel, MS Word, MS Powerpoint)
- Odlične komunikacijske vještine
- Sklonost timskom radu

VOZAČKA DOZVOLA:

- B kategorija